A. 1852. WOENSDAG den 4. Augustus. N°. 93.

UTRECHTSCHE PROVINCIALE en STADS-COURANT

ALGEMEEN ADVERTENTIEBLAD

ITALIË.

TURIJN 25 Julij.

De Savooijsche bisschoppen, die een protest tegen de burgerlijke huwelijken hebben geteekend, zullen voor de regtbank worden gedagvaard.

De redacteur van het in het Fransch alhier verschijnend *Journal de Turin*, de bekende Rus *Golovin*, heeft bevel ontvangen, Piemont te verlaten, omdat hij opruijende artikelen geplaatst heeft.

ROME 24 Julij.

De prins *von Hohenlohe*, kamerheer van den Paus, en twee andere prelaten zijn naar Weenen vertrokken, met brieven van den Paus voor den Keizer. Men vermoedt dat de ontruiming van een groot gedeelte der Oostenrijksche troepen het doel van die zending is.

— Men weet, dat het Joden-kwartier in Rome met eene trallie-deur des avonds gesloten werd, doch dat die poort voor 4 jaren is weggenomen. De conservativen beweren dat dit eene concessie aan het liberalismus is geweest, welke ingetrokken moet worden. De Paus heeft echter gezegd: dat geschied was, alzoo zou blijven.

VENETIË 25 Julij.

De commissie, [illegible] tot onderzoek van [illegible]. Ten dezen zijn [illegible] personen uit de [illegible] Oostenrijksch Italiaansche provincien [illegible]. Alhier zijn 18 personen in hechtenis genomen, van welke 5 weder zijn ontslagen, en 13 naar Mantua gezonden. Onder deze laatste bevindt zich een onzer geachtste kooplieden.

FLORENCE 26 Julij.

De *Moniteur* bevat heden de besluiten, waarbij den heer *Boccella* ontslag verleend wordt als minister van openbaar onderwijs en in diens plaats de heer *Buonarotti* wordt benoemd. De heer *Boccella* behoudt intusschen zijn traktement, tot dat eene andere betrekking hem is opgedragen. Die decreten zijn onder dagteekening van den 24 door den heer *Baldasseroni* gecontrasigneerd.

Een ander besluit benoemt tot voorzitter van den Staatsraad den commandeur *Giannini*. De Staatsraad zal den naam voeren van raad des Prinsen. De buitengewone leden zullen alleen bij bepaalden last deel kunnen nemen aan de beraadslagingen. De raad bereidt de ontwerpen van wet; ze heeft slechts raadgevende stem in de onderwerpen, aan haar onderzoek opgedragen.

DUITSCHLAND.

WEENEN 30 Julij.

Koning *Otto* van Griekenland is den 27 Julij te Triest aangekomen en gisteren in deze hoofdstad. Hij zal de baden gebruiken.

De Keizer heeft den 24 Julij uit Hermannstadt een uitstapje naar de Walachijsche grenzen gemaakt, alwaar de hospodar van Walachije, prins *Stirbey*, hem zijne opwachting maakte.

— De Keizer heeft, op hun verzoek, vele Honveds, die in het Oostenrijksch leger waren ingelijfd, weder ontslagen.

— De *Pesther-Zeitung* deelt weder twee vonnissen mede, waarbij twee personen uit den Hongaarschen opstand ter dood worden veroordeeld.

De Fransche generaal *Changarnier* is uit Brussel te Gastein aangekomen.

— 5 pCt. $97\frac{1}{4}$; $4\frac{1}{2}$ pCt. $87\frac{5}{8}$; bank 1370.

— 31. *Julij.* 5 pCt. $97\frac{7}{8}$; N. L. $97\frac{1}{8}$; B. $112\frac{1}{2}$; bank 1370.

FRANKFORT 30 Julij.

Don *Miguel* heeft aan de onderscheidene hoven kennis gegeven, dat zijne gemalin, prinses *Adelaide van Loewenstein-Wertheim Rochefort*, den 28 Julij, op het slot Langenselbold, van een prins is bevallen, aan wien hij zijne regten op de kroon van Portugal heeft overgedragen.

KEULEN 1 Aug.

Ook in Gotha is het geval voorgekomen, dat menschen vergiftigd zijn door de stof van groene tapijten, die in de kamers lagen. Op het bureau gevoelden de ambtenaren zich eenigen tijd ongesteld zonder de redenen daarvan te begrijpen. Eindelijk viel hunne gedachte op het groene tapijt, 't welk chemisch werd onderzocht. Men vond werkelijk dat in de kleuren zich veel arseniek bevond, en dat die vergiftdeelen de oorzaak der ziekte waren. Het zou, meer dan ooit, tijd zijn, dat de verkoop van dergelijke tapijten werde verboden, als ook van behangsels van *Schweinfurter-groen*, als hoogst nadeelig voor 's menschen gezondheid. (*Keul. Zeit.*)

— Ter gelegenheid van de benoeming van den heer *Naeff* tot president in Zwitserland hadden zijne vrienden hem eene serenade willen brengen. Van wege de Bernsche regering is die manifestatie verboden. Toen dit verbod in den Nationalen raad ter sprake kwam, was het niet uit te maken door wien het was gegeven. Er blijkt toch de verdeeldheid uit der partij. De heer *Naeff* behoort tot de radikaal gematigde partij, het Bernsche bestuur tot de conservatieven.

— De groote Raad van Neufchatel heeft met 69 tegen 11 stemmen de ontbinding bevolen van eene vereeniging, die door de Pruissisch gezinde partij was opgerigt, om te werken ten gunste van de herstelling van de souvereiniteit van den koning van Pruissen.

Den 25 Julij is de Beijersche luitenant de *Sleevogt*, in $3\frac{1}{2}$ uren, van Bregenz naar Lindau, het meer overgezwommen. Dit is meer dan *Byron* en *Leander* gedaan hebben.

ENGELAND.

LONDEN 31 Julij.

De orde der Redemptoristen heeft alhier het hotel van graaf *Aberdeen*, *Argyle-street*, voor 625,000 frs. gekocht.

— Eene maatschappij, met een kapitaal van 100,000 £, is in deze hoofdstad, onder den naam van Planten-Gaslicht-maatschappij, tot stand gekomen. Het uitvinden en volmaken van zeker toestel, door hetwelk de oliedeelen uit de planten getrokken en verder tot eene gassoort bereid worden, van veel grootere helderheid dan het gaz, tot dus verre uit de steenkolen getrokken, heeft tot het ontstaan dezer maatschappij aanleiding gegeven. Door dezelve zal dit gas, welks betrekkelijk nog minder kost dan het gewone gas, [illegible] de moeite van deszelfs toebereiding minder [illegible] de overige [illegible] benoodigde kleine hoeveelheden voor particuliere huizen, publieke gebouwen, vuurbakens, stoomschepen, enz. afgeleverd worden.

— Een Noorweegsch vaartuig heeft voor eenige dagen, in het kanaal, bij het ligten van zijn anker, den telegrafischen kabel opgehaald. De kaptein was op het punt, om zich met den bijl van dien last te ontdoen, en aldus den electrieken conducteur te verbreken, toen de loods hem zulks belette.

— Het Jonische parlement is weder geopend. Op de boodschap van den lord commissaris heeft de vergadering in een beleefd en gematigd adres geantwoord, waarin ze niettemin hare wenschen duidelijk openbaart.

— Met de Washington hebben wij tijdingen uit New-York tot 17 Julij. Bij testament, heeft de overledene senator *Clay* bepaald, dat de kinderen zijner slaven in Kentucky eene beschaafde opvoeding moeten ontvangen en de mannen op hun 28jarigen en de vrouwen op haren 25jarigen ouderdom in vrijheid gesteld worden.

Gec. 3 pCt. $100\frac{1}{4}$; gec. $101\frac{3}{4}$; [illegible] 105; bank $284\frac{1}{2}$.

FRANKRIJK.

PARIJS 31 Julij.

De wijzigingen in den ministerraad en de daarop gevolgde nota in den *Moniteur* doen eenedeels de verwachting koesteren, dat het kabinet thans voor lang onveranderd zal blijven, terwijl ze anderdeels voor de ontslagenen min vleijend is, die zeker niet evenzeer er van overtuigd zijn, dat zij der republiek niet meer nuttig konden wezen. — De kabinets-verandering edoch vindt over 't geheel goedkeuring, en de beurs is er heden rijzende door geweest. — Daar de heeren *Fould* en *Magne* vroeger hun ontslag namen, ter zake van de decreten van verbeurdverklaring van de familie-goederen v. *Orleans*, zoekt men naar de reden van hunne gezamentlijke terugkomst aan 't bestuur.

De ontslagen ministers zijn zeer ontevreden over hunne wegzending; de nota in den *Moniteur* kan men eenigermate beschouwen als een antwoord op hun kwaden luim.

Met het ontslag van den heer de *Casabianca* is [illegible] keerd, de minister had er zijn kabinet mede opgevuld. De heer *Fould*, die hem vervangt, bekend als rijk bankier en uitnemend financier, zal zijne nieuwe betrekking zeker prinselijk vervullen. Zijne opulentie en hoofsche manieren zullen het ministerie van staat weder brengen tot wat het onder het keizerrijk was. Vooral ook door de burger klasse wordt zijne benoeming gunstig opgenomen.

— Men noemt den heer *Oury*, chef van 't kabinet van den heer *Turgot* aan het ministerie van buitenl. zaken, als bestemd voor het algemeen consulaat in de Nederlanden.

— Onder *Lodewijk XVIII* was het geheele hof evenzeer als de koning zelf lang de dupe van een beruchten galeiboef, die met veel waardigheid voor een graaf *Pontis de St. Hélène* uitging. [illegible] is een persoon [illegible], die [illegible] spel speelde, [illegible] voor den [illegible] telg van het huis van *Gonzaga*; hij had [illegible] aangenomen van hertog van *Mantua*, prins [illegible]

't Romeinsche Rijk, officier van 't legioen van eer, grootkruis van de orde van Stanislas, ridder van de orde van Polen, grootmeester van de orde van Redemptie, [illegible] van den grootmeester van de orde [illegible] Duitschland, beschermheer [illegible] van [illegible] in Pruissen en van den [illegible] enz. In 1845 reeds [illegible] voet te Parijs, werd toegelaten [illegible] zelfs benoemd tot kolonel bij het vreemden legioen; hij verzocht om de benoeming tot generaal! Hij viel in ongenade toen het uitkwam, dat hij onder den naam van graaf *Manizouski* als Poolsch vluchteling [illegible] ring. Hij had [illegible] dagen echter hield [illegible] ter van alle zijne orden en linten, in eene prachtige equipage stil voor het paleis van den president, bij wien hij gehoor verzocht. Generaal *Roguet* kwam den persoon verdacht voor; hij zeide, dat de president niemand kon ontvangen, en gaf den prefect van politie kennis van zijn achterdocht. Deze oordeelde, na behoorlijk onderzoek, de inhechtenisneming van den hertog noodig; het bleek, dat hij in zijne groote uitgaven voorzag door het verleenen van ridderorden tegen hooge prijzen aan hen, die op een ordelintje buitengemeen gesteld waren. Gedurende 15 jaar reeds leefde hij onder den hoofschen titel van hertog *van Mantua* en had als zoodanig zich in 't huwelijk begeven met eene Spaansche generaals-weduwe, die een klein fortuin bezat. Voor het werk van *Litta*, over de vorstelijke familien in Italië, waarvan hier slechts een exemplaar aanwezig is, namelijk op de groote landsbibliotheek, had hij een verbeterd blad laten drukken, dat voor zijne vermomming hem meer geschikt voorkwam. Hij had deze verbetering reeds in het werk geplakt, maar het volgens hem fautieve blad er nog niet kunnen uitnemen, zoodat nu het ware en valsche blad bij elkaar zijn gebonden. Thans zal spoedig worden uitgemaakt van waar ons deze hertog is komen aanwaaijen.

— De *Constitucional* van Madrid van den 25. zegt, dat de regering zeer geneigd moet wezen tot opheffing van het monopolie op het zout en den tabak. De staathuishoudkundige *Carlos Aribau* zou het bestuur hieromtrent een belangrijk verslag hebben medegedeeld.

— 3 pCt. 74,90 à 75,20; 5 pCt. 104 à 104,90; Bank 2875 à 2885. De wijziging in 't kabinet heeft de fondsen zoo aanmerkelijk doen rijzen; 5 pCt. Belg. 102; Rom. 96½; N. L. 96¼; Sp. 44½; 3 pCt. 48½; 5 pCt. Oost. 95½; 4½ pCt. Russ. 103.

PARIJS 1 Augustus.

De *Moniteur* deelt heden eene wijziging mede in den staatsraad, die algemeene verbazing heeft gewekt. Enkele leden hebben hun ontslag bekomen; 't zijn de mannen, die gestemd hebben tegen de 22 Januarij-decreten. Voor de uiting van hun onafhankelijksgevoel hebben zij loon. De verslaggever *Cornudet* en de heer *Reverchon*, medelid der commissie, hebben eenvoudig hun ontslag. Den heer *Giraud* treft eene halve ongenade: hij is benoemd tot inspecteur-generaal van 't onderwijs. De president heeft zich zijner vroegere diensten als minister herinnerd en hem tot straf van 25,000 frs. op 15,000 frs. gereduceerd. Generaal *Allard* is benoemd tot voorzitter van de sectie van oorlog en marine; zijn voorganger, vice-admiraal *Leblanc*, treedt weder in werkelijke dienst; de heer *Boudet* is voorzitter van de twistgedingen geworden in plaats van den heer *Maillard*, wiens ontslag is aangenomen; de heer *Vuillefroy* vervangt den heer *Giraud* in 't voorzitterschap van de sectie van openbare werken. Tot leden van den staatsraad worden nog benoemd de heeren *Persil*, *de Cormenin*, *Cochelet*, *Maigne* en *Arrighi*. Al deze benoemingen en ontslagen zijn gecontrasigneerd door den nieuwen minister van staat, den heer *Fould*, die dus zijne vroegere oppositie schijnt vergeten. Ter zake der genoemde decreten verliet hij toch het kabinet; thans onderteekent hij de straf van hen, die eensgezind met hem dachten, en naar die gedachte handelden.

— Ter wederspreking van het gerucht, dat voortaan slechts R. Kath. op de Normaalschool zouden worden toegelaten, deelt de *Moniteur* heden slechts mede, [illegible] getal jonge lieden tot het examen toegelaten. Van de 141 sollicitanten zijn er 135 R. Katholieken, 4 Protestanten en 2 Israëlieten bevoegd verklaard, om naar de opene plaatsen mede te dingen.

NEDERLAND.

UTRECHT 3 Augustus.

Onder de genen, aan welke door Z. M. pensioen is verleend, en door de *Staats-Courant* worden vermeld, is aan den heer *J. P. Schouberg*, eersten stempelsnijder bij 's Rijks munt, eene jaarwedde van *f* 949 geschonken.

Zaterdag is H. M. de Koningin van het Loo te Arnhem aangekomen, om de Koningin-Weduwe te bezoeken en de Tentoonstelling te bezigtigen, waarna H. M. naar het Loo is terug gekeerd. Van daar [illegible] naar de b[illegible] [illegible] van den 17 Julij, toen de tentoonstelling te Arnhem is geopend, tot 1 Aug. hebben 19245 personen de tentoonstelling bezocht. Den 17 Julij telde men 714 personen, den 19. 1051; den 23. 1278; den 25. 1755; den 27. 1606; den 29. 1160; en den 1 Aug. 2745 personen.

— Met den extra-trein zijn Zondag 1. Aug. langs den Rijn-spoorweg vervoerd in de heenreis 1448 personen, waarvan 513 naar Utrecht, 175 naar Zeist-Driebergen en 760 naar Arnhem. Hierbij komen nog 96 personen meerder vervoerd in de terugreis, zoo dat het totaal vervoerde personen voor dien trein is geweest 1544. De gezamentlijke opbrengst is *f* 2627.87½.

Het aantal personen, die van den trein langs den Hollandschen spoorweg, tegen verminderde vracht, gebruik maakten, was ruim 3600. Gisteren avond kwamen drie treinen te Amsterdam aan, te zamen tellende 57 rijtuigen.

— In het verslag der commissie van rapporteurs over het aangebodene ontwerp van wet, betrekkelijk de regeling van het gebruik van het koloniaal batig slot over 1850, wordt vermeld, dat enkele leden de opmerking hebben gemaakt, dat het batig slot schijnt opgedreven te zijn door den verkoop van meer producten, dat er gedurende dat jaar ontvangen zijn, en derhalve door uitputting der pakhuizen. Hier tegen is echter aangevoerd, dat dit beweren zeer onjuist is, want dat het belang van den handelaar altijd medebrengt, zoo veel mogelijk zijne koopwaren te verkoopen, als hij ze met voordeel kan afzetten, en dat het bovendien op een valsch denkbeeld steunt; want dat men gewoon is, op de najaarsverkooping, welke meestal in Sept. plaats vindt, alles te verkoopen wat men heeft, terwijl de producten, welke zich aan het einde van het jaar nog in de pakhuizen bevinden, die zijn, welke van Sept. tot ultimo Dec. zijn aangevoerd, en het dus van dien aanvoer alleen afhangt, of er op dat tijdstip weinig aanwezig is, en niet van bovenmatige uitputting der pakhuizen.

In het proces-verbaal der Staats-commissie leest men, dat maatregelen worden voorbereid, om de emigratie naar Suriname te bevorderen, omtrent welker welslagen de beste verwachting wordt gevoed. Men heeft in de afdeelingen den wensch te kennen gegeven, om te vernemen, op welke wijs de regering die emigratie, waarvan intusschen reeds in het voorloopene jaar sprake is geweest, denkt te bevorderen, welke grond er is, om op het welslagen daarvan te rekenen, en of de nieuw benoemde Gouverneur, thans op reis naar die kolonie, daaromtrent met instructien door de regering belast is?

Enkele leden vonden de som van *f* 547,469,36 voor courtagie van verkoop, steeds te hoog, en voegden daarbij de vragen: of de handelmaatschappij zich in het betalen van het loon der makelaars aan de makelaars tarieven houdt, en of, ingeval zij zulks doet, de prijs van 1 pCt. voor den verkoop van zulke groote partijen, niet te veel is?

De som voor premien van zee-assurantie heeft alweder de aandacht getrokken. Men kan niet nalaten, op te merken, dat zij hoog is, als men in aanmerking neemt, dat de geheele assurantie eigenlijk eene kunstmatige instandhouding der assurantie-maatschappijen is, door opofferingen der schatkist, en men kan niet toegeven, dat die opofferingen op den duur zouden moeten blijven geschieden.

Ook is opgemerkt, dat in de memorie van toelichting, gevoegd bij het wets-ontwerp, tot amortisatie van schuld over 1851, kenbaar is gemaakt, dat door de regering onderhandelingen zijn aangeknoopt, om tot eene herziening van het contract met de Handelmaatschappij te geraken. Indien zulks kan plaats hebben, zag men gaarne eenige inlichtingen omtrent den stand dezer onderhandelingen erlangen.

De som, op de rekening voorkomende voor transportkosten van gepatrieerde militairen, heeft aanleiding gegeven tot de opmerking, dat die militairen niet altijd van de noodige kleeding voorzien schijnen te zijn, om hen genoegzaam tegen de luchtgesteldheid der koudere noordelijke streken te beschermen. Men meende de aandacht der regering hierop te moeten vestigen.

— De *Constitutionnel* een artikel wijdende aan den toestand van Sardinië, welk land zoo zeer gunstig afsteekt bij de overige Italiaansche Staten, en zijne tegenwoordige welvaart te danken heeft aan de liberale instellingen, die [illegible] het [illegible] noemt twee elementen [illegible] van Sardinië in de w[illegible] in de emigratie, doch [illegible] het tweede is echter gevaarlijker; 't is de geestelijkheid. Wel blijft de regering zegevierend over de onwillige priesters, en [illegible] thans weder bij het [illegible] stuk van 't huwelijk zal de regering wel over hen z[illegible] dat juist de Christenle[illegible] voor het welzijn d[illegible] der volken. 't Is vooral betreurenswaard, dat niet alleen Sardinië, maar geheel Europa te lijden heeft van den tegenstand der geestelijkheid; haar werken openbaart zich overal. Niettegenstaande de [illegible] zoo ruim [illegible] is het den priesters nog niet genoeg. Het ultramontaansche blad *l'Univers* [illegible] maar heftige stellingen, geeft het trouwens te kennen: „nergens is de toestand (uit zijn oogpunt) bevredigend, dan misschien in Oostenrijk, waar men langzaam tot den goeden ouden weg terugkeert, dat is het jezuitisme ten zetel verheft. Rusland weet geen onderscheid tusschen goed en kwaad, Engeland en Pruissen blijven de ware vijanden der Christenheid; 't eerste de pest voor de beschaafde wereld. Italië en Spanje loopen in hun verderf, een socialistiesche *zone* loopt van België, door Zwitserland en Piemont, en verdeelt Europa in tweeën; dat is de werkplaats, waar door Engelsche ingenieurs het kruid wordt bereid, om het maatschappelijk gebouw der Christenheid te doen springen. En Frankrijk, het heeft zich enkele oogenblikken op den goeden weg begeven, met kracht zich van zijn val opheffende, als de held, die zich schaamt over de dronkenschap, die hem heeft overvallen. Het blijft thans niet te min door schandelijke boeken, herbergen, schouwtooneelen, geheime genootschappen bewerkt en ontzedelijkt. En ontzedelijken is 't zelfde als *socialiseren*."

Zou in zoo'n toestand ook het werken der geestelijkheid in Europa niet hoog noodig wezen?!

— In het geheel verongelukten in 1850 op de Britsche kusten 681 schepen. Daarvan gingen totaal verloren 277, door aanzeiling zonken er 84, 304 strandden of werden zoo beschadigd, dat zij hunne lading moesten lossen en 16 werden verlaten. Die 681 schipbreuken deden 784 menschen het leven verliezen.

HELLEVOETSLUIS 2 Aug.

Op den 15. Aug. e. k. zal van hier naar Oost-Indië vertrekken Z. M. transportschip Merwede, onder bevel van den luit. ter zee 1e kl. *C. A. van Vreeland*, met welken bodem de brieven, etc. voor die streken bestemd, zullen verzonden worden, welke op den 14. Aug. e. k. ten postkantore Hellevoetsluis aanwezig zullen zijn.

Den 16. dezer zal hier in dienst gesteld worden Zr. Ms. brik de Arend. Het bevel over dien bodem zal opgedragen worden aan den kapt.-lut. ter zee *J. R. Cantier*.

Den 31 Julij is door de stoomboot Kinderdijk in zee gesleept Sara Lijdia, kapt. *van der Tak*, naar Batavia. Zeilklaar, H. Willebrordus, kapt. *Lommerse*, naar Batavia.

Nieuw Grenada.

Het is vooral de kerkelijke geschiedenis of de botsing, die er bestaan heeft tusschen het pausdom en de wereldlijke magt, waarmede men het publiek zoekt bekend te maken, ten einde het te doen zien, dat het ultramontanismus zich ten allen tijde tegen de verbeteringen heeft verzet. In de Gaceta komt een artikel voor onder den titel van *la teocra cia*. Dit stuk sluit de geschiedenis der botsing van de Pausen met het wereldsche gezag aldus: „Hierop volgde zijne heiligheid *Pius IX*, die zijne magt afstond ten gunste van de jezuiten van het oogenblik af aan dat hij hen in zijn dienst toeliet, want het zijn de jezuiten, die thans *Pius IX* besturen, wiens onfeilbaarheid zeer in verdenking komt, wegens de

daadzaak van hun eerst uitgedreven te hebben, en vervolgens zich op discretie in hunne handen overgegeven te hebben.

„In de jongste tijden hebben Oostenrijk en Spanje den Paus groote concessien gedaan. Oostenrijk heeft de circulatie der bullen en breves van den Paus ... van het bestuur, doch dit ... belooning van den pauselijken bijstand in het onderdrukken van den opstand in Hongarije en andere deelen van het Oostenrijksche gebied. Spanje heeft hare concessien gedaan, niet vrijwillig maar voor het behoud van hare binnenlandsche rust. N. Grenada zal nimmer hierin Spanje navolgen, hoe begeerlijk de inwendige rust ook moge zijn, die rust zal nimmer gekocht worden ten prijs voor de vrijheid der volken. De ... vaan van het despotismus en van de jezuiten zal nimmer meer wapperen op de muren van ons kapitool."

Men heeft in N. Grenada gemeend, dat het niet genoeg is om wetten uit te vaardigen voor een volk, bij wien het schoolonderwijs tot heden toe ... gebleven. Het moet ook vatbaar gemaakt worden om de heilzame strekking dier wetten te ... Met dit oogmerk heeft zich in onderscheidene provincien van den Staat eene maatschappij opgerigt met doel om bejaarden dagelijks op bepaalde uren gratis onderwijs te geven.

Personen, die geschiktheid hebben voor het onderwijs, hebben zich hiertoe aangeboden; anderen hebben hiertoe geldelijke bijdragen gegeven. Behalve hetgeen er gewoonlijk op lagere scholen wordt geleerd, wordt er ook onderwijs gegeven in de kerkelijke geschiedenis, de zedekunde, enz., en des Zondags wordt de Staats-Courant of de Gaceta Official voorgelezen.

In Spaansch Amerika heeft de werkman meerdere uren per dag ter zijner beschikking dan in Europa. Het werkloon is er hooger en de levensmiddelen zijn er overvloediger. Heeft een werkman zoo veel verdiend als hij dien dag noodig heeft, om zich en de zijnen te onderhouden, dan ... meer aan het werk te ... zoo als het in Spaansche tijden ... het ook nog op plaatsen, waar de verlichting nog niet is doorgedrongen. — De tijd, die anders ... aan het kaartspel, of om zich in ... [illegible] ... van de ...; indien het slechts eene ... opwelling van geestdrift is, die hen tot deze taak aandrijft, dan zullen zij ... bij het verflaauwen van dien geestdrift, langzaam weer te niet gaan; doch zoo zij volharden in dit voornemen, daarbij zich oefenen in het mondelinge voordragen, en de takt verkrijgen om bejaarden smaak te doen krijgen in hunne voordragt, dan zal deze inrigting nuttige gevolgen hebben: de werkman, of peon zal met de genukken der beschaving bekend worden, en meer tot arbeidzaamheid worden aangespoord, en hij zal tevens in veiligheid zijn tegen de ultramontanen die hem in 1841, 1851 en 1851 tot opstand hebben bewogen, alsmede tegen eerzuchtige en heerschzuchtige veldoversten, die hem ... om zich te scharen onder de vaan van oproer.

Een der nommers van het dagblad, genaamd Neo-Granadino, dat te Bogota gedrukt wordt, bevat eene redevoering uitgesproken in eene vergadering der leden van de maatschappij, door doctor *Santiago Perez*, president van de republikeinsche school, op den 2? Sept. 1851, zijnde de verjaardag van de stichting der republikeinsche school of school der bejaarden.

De redenaar begint met een tafereel op te hangen over den toestand der maatschappij in de middeleeuwen, toen troon en altaar zamenspanden om den mensch te verdierlijken, ten einde hem naar willekeur te kunnen bestieren; en Rome, om dat doel te bereiken, brandstapels oprigtte voor individuen en boeken. Het was *Luther* die de boeijen verbrak waarin de menschelijke geest geklonken was; hij verbond de regten van het geloof, maakte den menschelijken geest tot criterium van de godsdienst, bevrijdde hem van het dwangjuk der ... en herstelde den mensch in ... beeld van God.

„Het was de Amerikaansche omwenteling, die den mensch zijne regten leerde kennen, en die voor de regten van den mensch is geweest, wat de hervorming van *Luther* was voor de ... en de pligten, en het constitutionele wetboek van N. Amerika wordt door de staten van Hispano-Amerika voor het volkomenste gehouden. In het zuiden van het nieuwe vaste land zijn er zeven republieken ontstaan, die bijna letterlijk het constitutionele wetboek van Noord-Amerika hebben gecopieerd." De spreker wendt hierop zijnen blik naar Europa en beschouwt den strijd, die daar plaats heeft tusschen de partij des vooruitgangs en de reactionaire vorsten. — „In het Noord-Oosten van Europa," zegt hij „heeft de geest der slavernij zijn zetel gevestigd en bedreigt de vrijheid der wereld; ook eenmaal heeft hij den vooruitgang der beschaving in het westelijke halfrond bedreigd, doch de vooruitgang der horden van den czaar werd gestuit door de sterfdag(?) der Unie, welke boven de twee Oceanen ..., en die als een pharos of vuurbaak door Gods hand is opgeheven, waarnaar wij ons rigten moeten in onzen togt naar de toekomst."

De Zuid-Amerikanen herdenken nog altijd met dankbaarheid aan den president der Vereenigde Staten *Monroe*, die aan het heilige verbond te kennen gaf, dat hij geene interventie in den oorlog tusschen Spanje en hare colonien zou toelaten, eene interventie die de Russische afgezant *Zarco del Valle* aan het Spaansche hof had beloofd.

Deze daadzaak wordt ook nog aangehaald door president *Lopez* in zijne jongste boodschap aan het congres.

Van de drie Staten, welke de republiek van Columbia uitmaakten, is de Ecuador het meeste ten achteren gebleven. Het ultramontanismus is daar bijna nog even heerschend als in de Spaansche tijden. Deze omstandigheid is aan de ligging van dit gewest toe te schrijven; ... lag geene protestantsche ..., door welke het in aanraking konde komen en van welke het begrip van den maatschappelijken toestand van beschaafd Europa kon verkrijgen, doch zoodra de ijzeren spoorweg van de landengte van Panama zal voltooid zijn, moet deze stand van zaken veranderen, ... gemeenschap tusschen de Atlantische en Stille Zuidzee door middel van ... kanaal ... zal daargesteld zijn, dan zullen de Equatorianen aangeprikkeld worden om zich op den landbouw toe te leggen, omdat er als dan gelegenheid zal zijn om de producten des landbouws tegen die der Europesche industrie te verwisselen. Het in aanraking komen met vreemdelingen moet zeker een invloed ... gevolgen hebben ... jongelingen, die ... opgevoed. In Nieuw Grenada heeft men ... tegenwoordige bestuur van den Ecuador ... goede wil, ... den behoorlijken tijd ... hoopt dat deze republiek hare beide ... republieken Venezuela en N. Grenada zal navolgen in het aannemen van wetten overeenkomstig den geest des tijds. — Doch hervormingen en verbeteringen in een staat van wege het bestuur kunnen dan alleen plaats hebben, wanneer een staat ... rust geniet, en dit heeft aldaar tot ... maar zelden plaats gehad.

De Spaansche Amerikaansche republieken hebben twee of meerdere staatkundige partijen ... de federalisten en centralisten, ... oligarchen en democraten, enz. — De partij, die ten onderen ligt, neemt alle gelegenheden waar, om zijne tegenpartij te doen vallen en verbindt zich vooral met de geestelijkheid, wanneer deze zich tegen het bestuur verzet. Zulks had plaats in Nieuw Grenada in 1841, toen *Obando*, die eertijds hun vijand was geweest, zijne krachten bij de hare voegde, om den president *Mosquera* te doen vallen.

In den aanvang der revolutie in Zuid-Amerika, die in 1810 met Venezuela begon, beschouwde het Engelsche gouvernement van Curaçao het bestuur van Spanje als wettig, hij verklaarde zich geheel tegen de ... en ... elke uitrusting ... Curaçao ... van wege de independenten tegen ... gemaakt worden; — doch het denkbeeld van wettigheid ging verloren, nadat den ... de koningsgezinden, en ... weder ... kelijken ... Curaçao en in andere neutrale havens elke partij toe om ammunitie en andere benoodigdheden op te koopen; en deze vergunning bleef voortduren, toen na het verdrijven der Spanjaarden de partijen der onafhankelijken elkander beoorloogden. — Venezuela en N. Grenada zijn van gevoelen, dat er eenmaal een tijd moet komen, waarin de wettigheid van een bestuur wederom vast gesteld is, en dat dien ten gevolge het uitrusten van expeditien in neutrale havens niet meer veroorloofd moet worden, vooral nadat de souvereinen de nieuwe Staten erkend en handeltractaten met dezelve gesloten hebben. Zij redeneren aldus: Onze constitutien zijn geschoeid naar die der V. Staten in N. Amerika; de president der republiek wordt slechts voor vier jaren gekozen en is daarna nog voor vier jaren verkiesbaar. Indien hij gedurende dit korte tijdvak misbruik maakt van zijn gezag, dan kan hij alleen geschorst worden door de wetgevende vergadering. Het benoemen van burgerlijke en militaire beambten is een attribuut, ... partijdigheid plaats hebben. Toen *Soublette* president in Venezuela was, werd hij beschuldigd dat hij alle ambten en bedieningen aan oligarchen gaf. Zijn opvolger *J. T. Monagas*, die een candidaat der oligarchen was geweest, viel hen af toen hij tot president verkozen was, en koos de partij van het midden; hij koos zoowel liberalen of democraten als oligarchen tot burgerlijke en militaire ambtenaren.

De generaal *Paez*, die in 1826 aan het hoofd van een militairen opstand was geweest, waarbij hij Venezuela van Columbia had afgescheurd, plaatste zich in deze tijden op nieuw aan het hoofd van den opstand tegen *J. T. Monagas*, welke opstand, zoo als bekend is, mislukt is. De drukpers in N. Grenada, die de woelingen in Venezuela van een ... standpunt beschouwde, verklaarde ... der liberalen tegen *Soublette* ... tegen *Monagas* ... onwettig, *Soublette* en *Monagas* hebben ... dan gebruik gemaakt van de magt, die de constitutie hun had verleend, en verklaarden dien ten gevolge elke uitrusting voor een vijandelijken inval in de Staten van Zuid-Amerika voor onwettig.

Zoo als het bekend is, heeft de generaal *Flores*, ... *Paez*, ... verdiensten heeft, gedurende den oorlog der onafhankelijkheid ... later president van de Ecuador is geweest, eene expeditie uitgerust in de havens van Chili en Peru, onder voorwendsel dat het landverhuizers naar Californie waren, die ammunitie met zich voerden. — Deze expeditie was echter naar Guayaquil bestemd, met oogmerk om eene omwenteling in de Ecuador te bewerken.

De president van N. Grenada, die door traktaten verbonden is, de Ecuador in dit geval te hulp te komen, heeft de wetgevende vergadering te Bogota bijeengeroepen, en ... gedaan om te mogen beschikken over de goederen van de doode hand, of anders eene geldleening te doen van ... millioen realen, ... in dienst ... magt van 20,000 man.

Volgens de jongste tijdingen uit die ... dit verzoek toegestaan, doch de expeditie van Flores was nog niet te Guayaquil ... [illegible] ... N. Grenada ... verbonden, en, volgens de boodschap van den president, onvermijdelijk het gevolg zou zijn zoo het *Flores* bijstand verleende.

De Gaceta van den 21. Feb. ll. bevat de volkstelling der republiek over het jaar 1851.

Deze bevolking bestaat uit 2,240,054 zielen. De vrouwelijke bevolking overtrof de mannelijke met 67,552 zielen.

Het getal der vreemdelingen, residerende in de republiek, beliep 1,211 mannen en 316 vrouwen, waaronder de Hollanders, bedragen 58 mannen en 31 vrouwen, bijna allen inwoners van Curaçao.

Er hebben zich echter meer Curaçaoenaars in N. G. neergezet, dan hier opgegeven wordt, want de meesten hebben zich laten naturaliseren, en zijn N. Grenadanen geworden. Dit heeft ook plaats gehad met andere vreemdelingen. Het getal der kloosters was 16 mannen- en 16 nonnenkloosters, doch met een gering personeel.

ADVERTENTIEN.

(8882) *** Heden beviel van eene *DOCHTER* Vrouwe H. R. Baronesse VAN LIJNDEN, geb. BACKER.

Zeijst, den 28. Julij 1852.

(8883) *** Heden verloste van een' welgeschapen *ZOON* J. C. A. BANENS, geliefde Echtgenoote van H. J. B. HEYMANS.

Utrecht 4 Aug. 1852.

Eenige kennisgeving.

OPENBARE AANBESTEDING.

(8884) *** Burgemeester en Wethouders der stad Utrecht zullen op Zaturdag den 14. Augustus 1852, des namiddags ten één ure, ten Stadhuize, in het openbaar aanbesteden:

1°. Het metselen van eenige overdekte Goten in plaats van opene Goten.

2°. Het doen van herstellingen aan stads Vaartuigen.

De bestekken liggen ter inzage aan Stads-Timmerhuis achter Klarenburg, aanwijzing zal plaats hebben op Woensdag den 11, Augustus des voormiddags ten elf ure.

In kennisse van mij
De Secretaris der stad Utrecht,
H. G. RöMER.

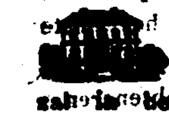

(8885) *** Op Zaturdag den 14den Augustus 1852, 's namiddags ten 5 ure, zal in het Locaal van Verkoopingen, te Utrecht achter St. Pieter, in het openbaar worden geveild en verkocht:

No. 1. Een voor weinig jaren geheel verbouwd Kapitaal HUIS, waarin thans Manufactuurwinkel wordt uitgeoefend, genaamd *het Anker*, met Erf en Tuin, Kelder en Kluis, staande en gelegen te Utrecht, aan de Westzijde van de Oude Gracht, nabij de Romerburgerbrug, wijk E. nº. 34; bevattende, behalve eenen ruimen Winkel met Uitstalkasten, tien, zoo Beneden- als Bovenkamers, meerendeels geplafonneerd of gestucadoord, voorzien van Schoorsteenen, allen behangen; Keukens met Pompen, Kasten en verdere gemakken. Verhuurd tot 1° November 1859 aan den Heer W. R. M. VAN DOORN, voor *f* 815 'sjaars.

No. 2 en 3. Twee nieuw gebouwde HUIZEN, staande te Utrecht, aan de Noordzijde van de Haverstraat, wijk E. nº. 182 en 183. No. 4. Een HUIS, te Utrecht, aan de Noordzijde van de Haverstraat, wijk E. nº. 190. No. 5. Eene WONING, te Utrecht, in het Donsteegje, op de Vischmarkt, wijk F. nº. 1. No. 6. Eene WONING, te Utrecht, in het Zilversteegje, wijk B. nº. 162.

Nº. 1 en 5 zijn inmiddels UIT DE HAND VERKOCHT.

Breeder bij billetten, en nader onderrigt ten kantore van den Notaris DUYFJES, te Utrecht.

TE KOOP.

(8886) *** eene NIEUWE ENGELSCHE TILBURRY; te bevragen bij A. DE GROOT, Mr. Smid op het Vreeburg alhier.

INRIGTING VAN ONDERWIJS IN KOOPHANDEL; KOOPMANSBOEKHOUDEN, ETC.

(8887) *** De Ondergeteekende heeft de eer te berigten, dat hij, met den *zesden* September, e. k. eenen Cursus zal openen, voor onderwijs in den Koophandel; het Italiaansch boekhouden, en het vak van Administratie, ten einde jonge lieden, in een kort tijdbestek, te bekwamen: om in die betrekkingen, regtstreeks, zonder voorafgaande leerjaren, te kunnen optreden. Ouders of Voogden, die hunne Zonen of Pupillen aan deze inrigting wenschen te plaatsen, gelieven zich aan hem te adresseren, ten huize van den heer W. VAN DER BILT, op het Vreeburg, No. 732.

J. G. SCHRIKKER, Docent in het Koopmansboekhouden, aan de Technische school, alhier.

VERLOREN

(8888) *** gister, zondag avond, bij het vertrekken van den extra trein van Arnhem, een Zwarte CHALE met een gekleurden Rand; de eerlijke vinder kan een derde der waarde genieten. Adres aan het Bureau der Utrechtsche Courant.

(8889) *** Het stoomjagt **ERASMUS,** met Machines van lage drukking, vertrekt dagelijks van Rotterdam naar Vreeswijk, des morgens 9 ure, na aankomst van den Spoortrein van 's Hage, Delft en Schiedam.

Van Vreeswijk naar Rotterdam, dagelijks namiddags half drie ure, na aankomst der treinen van Amsterdam en Arnhem, vertrekkende alsdan dadelijk eene Diligence van Utrecht bij den Heer BANNINK naar Vreeswijk, varende tevens de Barge 's middags 12 ure van buiten Tolsteeg.

NB. De Stoomboot zal voor de marktgangers naar en van Rotterdam extra varen als volgt:

Van Schoonhoven naar Rotterdam: Maandag, Dingsdag en Woensdag, des morgens 6 ure, om voor 8 ure te arriveren.

Van Rotterdam naar Schoonhoven: Zondag, Maandag en Dingsdag, des avonds circa 7 ure, na aankomst der Spoortrein van Amsterdam.

De Ondernemer,
J. W. DE GROOT.

PRIJS-COURANT van JEROME BECK

te *Amsterdam*, Oude Turfmarkt No. 4,
Rotterdam, Hoogstraat bij het Stadhuis, No. 485,
's Gravenhage, bij *A. P. van Langenhuijsen*, Noordeindsche hoek Hartogstraat.
UTRECHT, bij J. M. PORTON, Vreeburg, hoek der Lange- en Korte-Viesteegen, No. 183.

Lands en Stedelijke Belastingen benevens de Fleschen zijn onder de prijzen begrepen.

Alles tegen contante betaling, zonder korting.

	Anker.	Flesch.		Anker.	Flesch.
Roode Bordeaux-Wijnen.			Constantine &		
*Medoc, roodlak	*f* 20	*f* 0,50	Tintwijn	*f* —	*f* 3,—
* „ zwart lak	- 24	- 0,60	Moeselwijn	- 32	- 0,80
* „ rood lak	- 28	- 0,70	Bodenheimer		
*St. Estephe	- 32	- 0,80	Rhijnwijn	- 26	- 0,66
*St. Julien etc.	- 36	- 0,90	*Laubenheimer „	- 30	- 0,75
Lynch Pauillac etc.	- 40	- 1,—	„ 1846 „	- 32	- 0,80
Pommiers Aganeuse [illegible]			Niersteiner		
Villeneuve, Cantemerle	- 44	- 1,10	Scharlachberger „	- 48	- 1,—
Château de 3 Moulins etc.	- 48	- 1,20	Marcobrunner „	- 50	- 1,25
Barthez Pian	- 50	- 1,25	Hochheimer „	- 50	- 1,25
Barton Langoa St. Julien	- 60	- 1,50	Liebfrauenmilch „	- 60	- 1,50
Lemoine Ludon	- 70	- 1,75	Geisenheimer „	- 60	- 1,50
Château Lafitte	- 80	- 2,—	Rauenthalerberg „	- 80	- 2,—
Château Margaux			Rüdesheimerberg „	- 0	- 2,—
Cornas	- 36	- 0,90	Johannisberger „	- —	- 3,—
Hermitage & côte rotie	- 52	- 1,30	Steinb. Cabinet „	- —	- 4,—
Bourgogne Wijnen.			*Cognac A.		- 1,—
Beaune	- 48	- 1,20	„ B.		- 1,25
Pomard	- 68	- 1,70	„ oude Cognac		- 1,50
Volnay	- 72	- 1,80	„ heeloude D.		- 2,—
Nuits	- 84	- 2,10	*English Brandy		- 2,—
Chambertin	- —	- 2,50	*Witte Fransche Brandewijn A.		- 0,60
Chablis blanc vieux	- 40	- 1,—	„ Barcelona „ B.		- 0,70
*Witte Wijn A.	- 20	- 0,50	„ „ C.		- 0,80
* „ „ B.	- 30	- 0,75	*Voorl. v. Brandewijn		- 1,25
* „ Bergerac	- 40	- 1,—	*Armagnac		- 0,80
* „ Graves	- 32	- 0,80	*Jamica Rum *f* 1, *f* 1,25		- 1,50
* „ Sauterne	- 36	- 0,90	*Arak		
* „ Muscat Frontignan	- 50	- 1,25	*Punsch Sirop van Rum		- 1,10
Champagne Mousseux Ire qté	1,75	- 2,—	„ „ „ Arac		- 1,20
„ „ „	2,25	- 2,50	Eau d'Absinthe Suisse		- 1,60
„ qté Super. blanc & rosé	2,75	- 3,—	*Kirschenwasser		- 1,50
*Port à Port vieux	- 60	- 1,50	Sup. fijn Genua-Olie		- 0,75
Rood en wit dito	- 30		Bordeaux Azijn		- 0,30
*Xeres of sherry	- 40	- 1,—	Wijn-Azijn		- 0,20
* „ „ „	- 50	- 1,25	*Beste Genever		- 0,55
*Teneriffe			*Nieuwe Bessen		- 0,66
*Madera A.	- 40	- 1,—	*Citroenbitter		- 0,70
* „ B.	- 50	- 1,25	*Maag-Elixter beste kwaliteit		- 0,80
*Droge Madera O.X.	- 60	- 1,50	*Hollandsche Bitter		- 0,70
*	- 80	- 2,—	*Witte Schillen		- 0,80
*Spaansche Wijn	- 50	- 1,25	Bisschop		- 0,90
*Malaga	- 40	- 1,—	**Engelsche Bieren** p. flesch.		
			*Schotsche ale		*f* 0,52½
			*Brown stout		- 0,47½
			*London porter		- 0,42½

FYNE LIKEUREN.

*Witte en Roode dub. Anisette	*f* 1,50	*Crême de Vanille	*f* 1,50
*Dubbelde Curaçao		* „ Rose	
*Goud- en Zilverw.		* „ Noyaux	
*Parfait Amour		* „ Kirsch	
*Ratafia		* „ Fleur d'Orange	
*Persiko		Opregte Marasquin	

De voormelde Wijnen etc. alle gebotteld en verimpost zijnde, kan het verlangde gedeeltelijk *Franco* aan huis worden bezorgd. NB. te *Utrecht* buiten de stad *Utrecht* zijn de prijzen der Wijnen *f* 2,50 per Anker minder, vrij aan boord, en wordt het montant bij wijze van voorschot nagenomen. Brievenporten, vracht van retourzendingen der ankers en fleschen etc. ten laste van committenten. De niet * vermelde artikelen zijn ook bij enkele halve fleschen voor de juiste helft en tegen met 5 pCt. verhooging verkrijgbaar. Bij aflevering worden niet meer dan voor het getal volle gelijksoortige ledige Fleschen, tegen 5 Cs. de Flesch, 2½ Cs. de halve in betaling aangenomen.

(8893) *** Men verlangt met November tegen goed loon, eene bekwame KINDERMEID of BONNE, gewend om met jonge kinderen om te gaan, Protestantsche Godsdienst en goed kunnende naaijen. Alleen die van goede getuigen voorzien zijn in aanmerking komen. Adres met *franco* brieven bij den Boekhandelaar J. G. BROESE, te Utrecht onder letter A. Z.

(8892) *** DE PILLEN VAN HOLLOWAY worden algemeen gebruikt, bij gebrek aan spijsverteering, maag- en leverziekten. Kapitein *Smith*, te Poplar woonachtig, welke een groot gedeelte van zijnen leeftijd op zee en in warme luchtstreken doorbragt, was sedert geruimen tijd lijdende aan leverziekte en maagkwaal in een zoo hoogen graad, dat hij aan zijn herstel begon te wanhopen. Hij had reeds onderscheidene zoo in- als buitenlandsche geneesheeren geraadpleegd, zonder de minste verbetering van zijnen toestand te ondervinden. Eindelijk begon hij de pillen van *Holloway* te gebruiken, en in weinige weken tijds was hij geheel hersteld.

Zijn op *franco* aanvragen à contant te bekomen bij de Wed. A. P. MILLIUS, te Utrecht, bij den Heer G. C. T. VAN DE ROEMER, te Amersfoort, en bij den Heer J. STRAATMAN, Hoofd-Depôthouder te 's Hertogenbosch, alsmede te Londen Strand 244 Holloway's etablissement.

Door het vermeerderd debiet zijn de prijzen als volgt: Doosjes Pillen à *f* 0,80, *f* 2,10, *f* 3,90, *f* 7,50, *f* 15,60, *f* 8,30. Potjes Zalf à *f* 0,90, *f* 2,10, *f* 3,90, enz.

WAARNEMINGEN, gedaan op het Meteorologisch Observatorium te Utrecht. (*Zonnenburg.*)

[illegible]	[illegible]	Wind-rigting.	[illegible]	Barom.	Therm.	Afwijk.	Vochtigh.	Gev. regen.	Aanmerkingen.
[illegible]	8	zw.	1	763,37	69,4		0,76	6	Bewolkt.
	2	wnw.	2	62,64	74,8	+ 2.9	52	0	Bijna helder.
	10	wzw.	0	62,79	62,1		91	0	Helder.
2	8	zzw.	1	59,78	63,3		88	0	Betrokken.
	2	nw.	0	56,93	70,5	+ 0.7	69	0.8	Idem; regen;
	10	nnw.	0	54,92	61,3		92	0	Helder.

[illegible]

PRIJZEN DER EFFECTEN.

AMSTERDAM, 2 Aug. 1852.

OMSCHRIJVING.			Volgens de Beurs. van	tot	Volgens den Obligatie-Handel gebl.
NEDERLAND.					
Werkel. Schuld	2½	pCt.	64¼	64⅝	[illegible]
dito dito	3	„	76 13/16	77⅛	76 13/16
dito dito	4	„	96⅞	96 15/16	96 15/16
Amortisatie Sijndicaat	3½	„	95¼		
Handel-Maats. Aand.			124¾	124⅞	[illegible]
Oost-Ind. Leening	4	„	96 7/16		
Aand. Rhijn-Spoorweg	4½	„	102		
FRANKRIJK					
Certificaten	3	pCt.	71	71⅛	71 7/16
RUSLAND.					
bij *Hope* en Comp.	5	pCt.	108¾	108⅝	108¾
dito 1828 en 1829	5	„	106⅞	107	107
dito Cert. 1831 & 1833	5	„	97⅞		
Certificaten 1840	4	pCt.	92¾	92⅝	92¾
Certificaten bij *Stieglitz*	4	„	82½		
dito Adm. te Lond.	4½	„	103¼		
POLEN					
Aand. 1836, fl. 300		„	160		
Obligatiën	4	pCt.	85¾		
SPANJE.					
Obligatiën	5	„	22¾	22¾	
dito	3		49¾	49⅞	49⅞
Binnenl. Schuld	3	„	45⅜	45 7/16	45⅜
Amortisatie-Bill			6 3/16		
Bewijzen Coupons			2⅞		
OOSTENRIJK.					
Oblig. bij *Goll* & C.	4	pCt.			
Oblig. Metaliek	5	„	78	78 11/16	
dito dito. N.	5	„	90⅜	90 5/16	90 5/16
dito	2½	„	41⅛	41 9/16	
BELGIE.					
Certific. bij *Rotschild*	2½	„	53 1/16	53⅛	53⅛
BRAZILIE.					
Gelds 1824, £ 100	5	pCt.	99⅛		
PORTUGAL.					
te Londen	4	pCt.	42 15/16	42⅝	42 15/16
dito			88		
AMERIKA.					
Ven. Obl. 6 pCt. nu	3½	„	42⅞		
Grenada Obligat.	2¼	„	21⅞	22⅜	
Noord-Amerik. Am. Bank-Act			4⅛	4¼	

Utrecht, bij L. E. BOSCH en Comp.

BIJVOEGSEL VAN DE UTRECHTSCHE COURANT VAN WOENSDAG 4 AUGUSTUS 1852.

UITTREKSEL

UIT HET

VERSLAG VAN GEDEPUTEERDE STATEN

AAN DE

PROVINCIALE STATEN VAN UTRECHT,

over den toestand der provincie, uitgebragt in de zomervergadering van 1852.

Vervolg en slot van het vorige.

Gedurende het jaar 1851 werden daar opgenomen 57 lijders, van welke 53 zijn vertrokken en 4 overleden.

Te Amersfoort bestaat mede een gast- of ziekenhuis onder den naam van het St. Elizabeths gast- of ziekenhuis. De toestand van dat gesticht is voldoende naar den aard van deszelfs bestemming.

Er werden in het jaar 1851 opgenomen 26 zieken. Van dezen zijn 22 hersteld en 4 overleden.

Het geneeskundig gesticht voor krankzinnigen te Utrecht, dat in de laatste jaren eene aanzienlijke uitbreiding verkreeg, verkeert bij voortduring in zeer goeden staat en bevestigt zijnen met regt verkregen goeden naam. — Daarin werden opgenomen 47 patienten.

Daarentegen zijn ontslagen: niet verbeterd 8, verbeterd 7, hersteld 19, overleden 11, te zamen 45 patienten.

VIERDE HOOFDSTUK.

De algemeene gezondheidstoestand van het vee was in 1851 niet ongunstig. De longziekte blijft echter bij voortduring in verschillende streken bestaan. Te Eemnes en Wijk bij Duurstede en in de omstreken dier plaatsen werd deze ziekte op vele stallen waargenomen, zoo ook te Tienhoven en Portengen. In de omstreken van Ysselstein was de ziekte verminderd; om Amersfoort had dezelve opgehouden, zoo ook in de omstreken van Bunnik. — Bij Utrecht en te Breukelen had de ziekte zich wederom vertoond.

In het algemeen blijft deze ziekte een groote ramp voor den veestapel. Uit de opgaven van de gemeente-besturen is gebleken, dat in het jaar 1851 het aanzienlijk getal van 1346 stuks rundvee in deze provincie aan de longziekte is overleden, en deze opgaven bevatten geenszins het juiste getal, vermits vele veehouders het bestaan der ziekte verheimelijken, vooral sedert den tijd, dat geene schadevergoeding meer voor afgemaakt vee wordt verleend.

VIJFDE HOOFDSTUK.

Het getal der tot de loting voor de nationale militie ingeschrevenen voor de ligting van het jaar 1852 bedraagt 1536 manschappen.

Het door de provincie te leveren contingent beloopt: gewoon 391, buitengewoon 12, te zamen 403 man.

De toestand der schutterijen in dit gewest is, in overeenstemming met de bepaalde voorschriften, zeer voldoende.

De schutters zijn behoorlijk gekleed en gewapend en worden in den wapenhandel geoefend. De rustende schutterijen zijn in dit gewest, zoo goed doenlijk, overeenkomstig de bestaande verordeningen, georganiseerd.

De sterkte der schutterijen in de provincie is als volgt: Dienstdoende schutterijen: actief 1030 reserve 579, totaal 1609. Rustende schutterijen: actief 1520, reserve 1188, totaal 2708. Totaal van de sterkte, zoo dienstdoende als rustende schutterijen 4317.

ZESDE HOOFDSTUK.

Het getal der Ned. Hervormde Gemeenten in dit gewest bedraagt, even als in het vorige jaar, 66, die bediend worden door 81 leeraren en 1 vasten hulpprediker te Amersfoort; laatstgenoemde wordt slechts gedeeltelijk uit 's lands kas bezoldigd, terwijl de tweede predikant te Zeist geene rijksbezoldiging geniet.

Ten aanzien van de R. K. gemeenten kunnen de in dit hoofdstuk behoorende bijzonderheden weder niet worden opgenomen, vermits de Aartspriester van Utrecht ons heeft medegedeeld, de gevorderde inlichtingen niet te kunnen verstrekken. Slechts is door hem berigt, dat het getal kerkelijke gemeenten geene vermindering heeft ondergaan.

Uit het verslag van den fung. hoofd-ingenieur van den waterstaat ontleenen wij echter, dat de vergrooting van het kerkgebouw der R. K. gemeente achter de Twijestraat te Utrecht is aangenomen voor *f* 15990—, en dat de besteding der vergrooting van de R. K. kerk *Soli Deo gloria* te Amersfoort hoeft plaats gehad voor eene som van *f* 12800.

Er bestaan in deze provincie vier gemeenten van de R. K. der Oude Klerezij, waarvan drie te Utrecht en één te Amersfoort, die door 4 pastoors worden bediend, waarvan slechts twee van Rijkswege eene bezoldiging van *f* 300.— genieten.

Te Utrecht en Amersfoort bestaan Evangelisch-Luthersche gemeenten. Onder eerstgenoemden ressorteert eene zoogenaamde filiaal-gemeente te Loenen. De gemeente te Utrecht heeft twee leeraren, wier bezoldiging voor $^2/_3$ uit de gemeente-kas en voor $^1/_3$ door het Rijk wordt voldaan. Door het Rijk wordt in de bezoldiging van den eenigen predikant te Amersfoort de som van *f* 475.— bijgedragen.

Te Utrecht bestaat eene Waalsche gemeente, bediend wordende door een predikant, die eene jaarwedde van *f* 1800.— geniet.

De Remonstrantsch-Gereformeerde gemeente te Utrecht wordt bediend door een predikant, die, behalve de toelage uit de gemeente-kas, een Rijks-tractement van *f* 1000 geniet, doch welke tevens om de 14 dagen het dienstwerk waarneemt bij de Remonstrantsche gemeente te Amersfoort, waarvoor jaarlijks eene Rijkstoelage van *f* 150.— wordt verstrekt.

De Doopsgezinde gemeente te Utrecht, de eenige in deze provincie, wordt bediend door een leeraar, die uit de fondsen der gemeente zelve wordt gesalarieerd.

De Nederlandsche Israëlitische hoofd-synagoge te Amersfoort, alwaar een opper-rabijn resideert, bestaat uit eene gemeente van Israëlieten van den Hoogduitschen ritus. Uit 's Rijks kas is voor honorarium aan den opperrabijn, ten behoeve van het synagogaal ressort, toegelegd eene som van *f* 800.—

In het rabinaal quotum van dit ressort wordt door de gemeenten Utrecht, Veenendaal, Maarssen, Ysselstein, Wijk bij Duurstede en Rhenen eene som van *f* 200 bijgedragen.

Gedurende het afgeloopen jaar zijn uit de provinciale fondsen subsidiën verleend aan Lopikerkapel, tot herstel van pastorij, *f* 550.—; aan Wilnis, tot herstel van kerkgebouw, *f* 600.—; aan Overlangbroek, tot herstel van kerkgebouw, *f* 450.—, en aan Werkhoven, ter voorziening in kerkelijke behoeften, bij vernieuwing *f* 50.—

Aan de Ev. Luth. gemeente te Utrecht is van rijkswege de jaarlijksche tegemoetkoming van *f* 100.— uitbetaald.

De jaarlijksch subsidie aan de hoofd-synagoge te Amersfoort, uit de stedelijke kas aldaar, bedraagt *f* 151.21.

Kerkvoogden der Nederd. Hervormde gemeente te Utrecht zijn door ons gemagtigd geworden tot het doen eener geldleening van *f* 25000.— tegen eenen jaarlijkschen interest van 3 pCt, losbaar na 1 Januarij 1860, wel meer, doch niet minder dan *f* 1000.— 's jaars, en zulks ter voorziening in noodwendige herstellingswerken aan het koor van de Domkerk aldaar.

ZEVENDE HOOFDSTUK.

In de provincie Utrecht zijn: openbare scholen 81, bijzondere der 1e klasse 22, bijzondere der 2e klasse 50, te zamen 153.

Op deze scholen waren op 15 Jan. 1851.

	Jongens.	Meisjes.	
Op de openbare scholen:	6039	4388	10377
„ „ bijzondere, 1e kl.	2588	2146	4729
„ „ „ 2e „	1375	1047	2422
Te zamen	9997	7531	17528

Op 15 Julij 1851:

	Jongens.	Meisjes.	
Op de openbare scholen:	5021	4052	9073
„ „ bijzondere, 1e kl.	2518	2069	4587
„ „ „ 2e „	1319	1036	2355
Te zamen	8858	7157	16015

Kosteloos onderwijs ontvingen in 't geheel 8858, als: te Utrecht 4522, te Amersfoort 1062, te Wijk 134, en op het platte land 3140. Van deze werden betaald door de Geref. Diakonie 757, door de R. K. Diakonie 526, door andere 500, door de gemeentekas 1395 en door bijzondere personen 1024 leerlingen.

Op de scholen gaven onderwijs 5 onderwijzers van den 1en rang, 104 van den 2en, 21 van den 3en, 3 van den 4en, 4 van geen rang en 16 onderwijzeressen.

Bewaarscholen zijn er 20 met 1006 jongens, 984 meisjes, te zaam 1990. Herhalingscholen 5 met 103 jongens, 42 meisjes, totaal 145. Zondagscholen 6 met 264 jongens, 185 meisjes, totaal 449. Werkscholen 3 met 108 meisjes. Zangscholen 3 met 80 jongens, 24 meisjes, totaal 104.

Gymnastie-scholen bestaan er eigenlijk niet; te Utrecht en Amersfoort bestaat er echter gelegenheid, om zich bij geschikte meesters in de gymnastie te bekwamen.

Zwemschool bestaat er éène te Utrecht.

De Technische school te Utrecht is geopend sedert Augustus 1850; daar wordt onderwijs gegeven in alle vakken, die op de nijverheid betrekking hebben. Zij staat onder toezigt van de heeren H. A. Bake, W. H. de Heus, G. J. Mulder en R. van Rees.

De inrigting voor onderwijs aan den arbeidenden stand te Utrecht, in 1850 opgerigt, met overleg en medehulp van het stedelijk bestuur, heeft vooral eene practische strekking, door de beginselen van natuur- en werktuigkunde op beroepen en bedrijven toepasselijk te maken.

De som van *f* 500.— door de Staten toegestaan, is hoofdzakelijk tot aankoop van werktuigen besteed. De kosten dezer inrigting worden bestreden uit jaarlijksche bijdragen van de Utrechtsche afdeeling der maatschappij tot nut van 't algemeen, van de Utrechtsche afdeeling der nederlandsche maatschappij tot bevordering van nijverheid en eene vrijwillige bijdrage der leden. De stad Utrecht zorgt voor een behoorlijk lokaal, met verwarming en verlichting.

Ongeveer 50 jongelieden hebben deelgenomen aan de wekelijksche lessen in de werktuig- en natuurkunde. Aan een 30tal hunner zijn prijzen uitgedeeld wegens gemaakte vorderingen.

Gedurende 1851 zijn akten van algemeene toelating na afgelegd examen afgegeven: voor den 4en rang 22, 3en 15, 2en 10, voor vreemde talen 9, voor stel- en meetkunde 1, voor onderwijzeressen 10, voor bewaarschoolhouderessen 4.

Het doel van het onderwijs op het gymnasium te Utrecht is voorbereiding voor de hoogescholen en athenaea; evenwel maken eenige jonge lieden op de lagere klassen van het onderwijs gebruik, met oogmerk om als kweekelingen van het militair hospitaal of pharmaceuten te worden ingeschreven; doch daar deze dezelfde leiding behoeven als de toekomstige studenten en, in verhouding tot de andere, een zeer gering getal uitmaken, is voor allen één en hetzelfde doel tot grondslag der inrigting gelegd.

Aan het gymnasium zijn werkzaam een rector, een conrector en drie praeceptoren, een lector in de wiskunde, een onderwijzer in de hoogduitsche taal en een onderwijzer in de fransche taal, terwijl voor de aanstaande theologen op de hoogste klasse gelegenheid bestaat voor de beoefening van het hebreeuwsch.

Het getal leerlingen bij deze inrigting bedroeg op den 15. Jan. jl. 68. De oorzaak van dit verminderde getal, hetwelk doorgaans 80 en daarboven was, meent men te moeten toeschrijven aan het veranderde staatsexamen, waarbij voor den toegang tot de hoogescholen geene waarborgen van verkregen kundigheden worden vereischt, — eene omstandigheid, die tevens eenen nadeeligen invloed uitoefent op den ijver en de werkzaamheid der rectorsklasse.

Het onderwijs op de Latijnsche scholen te Amersfoort is, gedurende 1851, weder geregeld gegeven.

De scholen, die in 6 klassen verdeeld zijn, zijn in het 1e halfjaar door 26 en in het 2e halfjaar door 33 leerlingen bezocht.

Op den 15. Jan. ll. waren 31 leerlingen, die van het onderwijs dezer inrigting gebruik maakten.

Het getal studenten, aan onze hoogeschool ingeschreven, is sedert Dec. 1850 aanzienlijk vermeerderd en was op den 31. Dec. 1851 over de verschillende faculteiten verdeeld als volgt:

Studerende:	alhier	elders	totaal
in de geneeskunde . . .	46	17	63
„ „ wis- en natuurkunde.	12	„	12
„ „ godgeleerdheid . . .	171	12	188
„ „ regtsgeleerdheid . .	169	37	206
„ „ letteren	7	4	11
	405	70	475

Het onderwijs aan de hoogeschool verkeert in 't algemeen in een bloeijenden staat. Het kenmerkt zich door opgewektheid van de zijde der hoogleeraren en wordt met de meeste belangstelling gehoord door de studerende jonglingschap.

De hulpmiddelen voor het onderwijs verkeeren in het algemeen in een' gewenschten staat. De bibliotheek heeft eene buitengewone uitbreiding erlangd, die dankbaar wordt vermeld. Zij ontving namelijk van eenige aanzienlijke inwoners der stad Utrecht de belangrijke som van *f* 2600.—, tot aankoop van nuttige boekwerken geschonken.

De botanische tuin, het zoölogisch kabinet, het anatomisch museum, het physisch kabinet en het chemisch laboratarium zijn onderhouden en vermeerderd.

Het beheer van het akademie-gasthuis heeft in den loop van dit jaar eene wijziging en daardoor ook eene verbetering ondergaan. Regenten van het stads-ziekenhuis hebben namelijk, op verzoek van curatoren, het dagelijksch toezigt op de afdeeling akademie-gasthuis wel op zich willen nemen, eene taak, die vroeger op de schouders der hoogleeraren, met het clinisch onderwijs belast, rustte.

Behalve het prov. Utrechtsch genootschap, dat door het houden van algemeene en sectie-vergaderingen en het uitschrijven van prijsvragen den bloei van kunsten en wetenschappen tracht te bevorderen, alsmede zoo veel mogelijk zorgt voor het bewaren van gedenkteekenen en dergelijke voor de geschiedenis dezer provincie belangrijke stukken, zijn in de stad Utrecht de navolgende vereenigingen gevestigd tot bevordering van kunsten en wetenschappen.

1°. Het Collegium Musicum Ultrajectinum.
2°. Het schilder- en teekengenootschap *Kunstliefde.*
3°. De afdeeling Utrecht der maatschappij tot nut van 't algemeen.
4°. Het natuurkundig gezelschap.
5°. De zoölogische socioteit.
6°. Het lees-museum.
7°. Het oudheidkundig gezelschap.
8°. Het historisch genootschap.
9°. Het departement Utrecht der nederlandsche maatschappij ter bevordering van nijverheid.
10°. De vereeniging ter bevordering van nuttige kennis

1°. Het Coll. Mus. Ultraj. *Amat Alta Silentia Musa* is opgerigt in het jaar 1631, met het doel, om, door het doen beoefenen van goede muziek, de toonkunst hier ter stede te bevorderen, bekwame meesters in hun bestaan te gemoet te komen, muziekliefhebbers aan te moedigen, en door het geven van publieke concerten den smaak der ingezetenen voor goede muziek op te wekken.

2°. Het genootschap *Kunstliefde*, tot stand gekomen in het jaar 1807, heeft ten doel de beoefening en aanmoediging van de beeldende kunsten, door gelegenheid te verschaffen tot het teekenen naar het naakt en gekleed levend model en naar voorwerpen van pleister, door het houden van kunstbeschouwingen en door het uitloven van premiën voor zoo verre de inkomsten dit toelaten. — Het getal der leden is bepaald op 110.

Bij de oefeningen worden jonge lieden van de stadsteekenschool, die blijken van bekwaamheid in de teekenkunde geven, kosteloos toegelaten.

Dit genootschap heeft drie vertrekken in het gebouw voor kunsten en wetenschappen in gebruik, waarvan het grootste, de zaal tot het houden der kunstbeschouwingen bestemd, met onderscheidene schilderstukken, door eenige leden vervaardigd en aan het genootschap ten geschenke gegeven, is versierd.

3°. In overeenstemming met het doel der *maatschappij tot nut van 't algemeen*, heeft de hier gevestigde afdeeling de strekking, om voornamelijk onder den burgerstand werkzaam te zijn tot beschaving van het verstand, vorming van het hart en verspreiding van algemeen geluk. Gedurende het jaar 1851 telde zij 255 leden en 15 donatrices, wier bijdragen aan het hoofdbestuur te Amsterdam worden afgezonden. Evenwel zijn bijdragen geleverd tot subsidie voor de leerschool van onderwijzers en tot oprigting en instandhouding der inrigting van onderwijs voor den arbeidenden stand.

Onder het toezigt dezer afdeeling staat eene spaarbank, die bij voortduring op eene zeer nuttige wijze werkt, en eene lees-bibliotheek, waaruit aan den burgerstand geschikte boeken worden geleend.

4°. Het *natuurkundig gezelschap* bestaat sedert 1813. Het aantal leden dezer vereeniging bedraagt ruim 160. Haar doel is het houden van bijeenkomsten, toegewijd aan de bevordering eener algemeen bevattelijke kennis van de werken der natuur ter verheerlijking van den Schepper en met toepassing op de algemeene welvaart der maatschappij. De genoemde bijeenkomsten worden gehouden, gedurende de vijf wintermaanden, op vrijdag avond, terwijl bovendien om de veertien dagen, dingsdag avond, een cursus gegeven wordt over een bijzonder gedeelte der natuurkunde.

De belangrijke verzameling van natuurkundige werktuigen, aan het gezelschap toebehoorende, staat ten dienste van het akademisch onderwijs en van de technische school.

5°. De *zoölogische* societeit, onder de zinspreuk *Naturae et Artibus*, heeft zich „de verspreiding van nuttige kennis en bevordering van algemeen gezellig verkeer" ten doel gesteld. Daartoe werden ook gedurende den zomer van het jaar 1851 voorlezingen gehouden en concerten gegeven.

6°. Het *lees-museum*, opgerigt in 1838, is bestemd tot het lezen van week-, maand- en andere tijdschriften, van vlugschriften en nieuwspapieren, en gedurende de wintermaanden tot het houden van voorlezingen over letterkundige en wetenschappelijke onderwerpen. Bij de oprigting kwam men overeen, dat alle maandwerken en tijdschriften, die voor rekening der akademische bibliotheek worden aangeschaft, dadelijk na de ontvangst, gedurende veertien dagen in het museum zouden worden ter lezing gelegd, terwijl daarentegen alle vlugschriften, tijdschriften en nieuwsbladen, welke door het museum worden aangeschaft, na verloop van één jaar aan die bibliotheek zouden worden geschonken.

7°. Het *oudheidkundig gezelschap*, dat sedert 1842 bestaat, telt thans 23 leden, die geregeld bijeenkomen ter gemeenschappelijke beoefening van geschiedenis en oudheidkunde, inzonderheid des vaderlands.

8°. Het *historisch genootschap*, in 1845 uit geringe beginselen ontstaan, nam in korten tijd zeer in omvang toe. Het getal leden is in 1851 met ongeveer 60 gewone en 10 honoraire vermeerderd. Het is in 1851 geregeld voortgegaan met de uitgave zijner werken.

9°. Het departement Utrecht der nederlandsche maatschappij tot *bevordering van nijverheid* telt 96 leden. Gedurende de wintermaanden van het jaar 1851 heeft het geregeld zijne vergaderingen gehouden en getracht aan zijn doel, de bevordering en ondersteuning der verschillende takken van nijverheid, te beantwoorden. Het departement werkte krachtdadig mede tot de oprigting en instandhouding van de hierboven genoemde inrigting van onderwijs voor den arbeidenden stand.

10°. De in het jaar 1851 opgerigte vereeniging, ter *bevordering van nuttige kennis*, vergadert elken woensdag avond. Zij bedoelt de algemeene verspreiding van wetenschappelijke beginselen, en poogt daardoor tevens de resultaten der wetenschap in verband te brengen met het dagelijksche leven.

Hier moet ook melding worden gemaakt van de pogingen, door sommige hoogleeraren buiten hunnen gewonen werkkring aangewend tot bevordering van wetenschappelijke kennis. De hoogleeraar *Mulder* pleegt daartoe wekelijks openbare voordragten te houden in de scheikunde, terwijl de hoogleeraren *Ackersdijck* en *Visscher* afzonderlijke lessen geven ten nutte van onderwijzers. Zoo doende laat zich de heilzame invloed der academie onder al de klassen der burgerij gevoelen, en wordt hare waarde voor Utrechts ingezetenen nog te meer verhoogd.

De stads teekenscholen verkeeren in een bloeijenden staat. De daarvoor bestemde lokalen in het gebouw voor kunsten en wetenschappen zijn ruim en doelmatig ingerigt.

Het getal leerlingen, in het laatste jaar met 30 vermeerderd, bedroeg 272.

Aan deze scholen zijn voor de teekenkunde twee onderwijzers en één adjunct-onderwijzer aangesteld; ook voor de bouw- en wiskunde zijn afzonderlijke onderwijzers.

De stedelijke zangschool telt 79 leerlingen en staat onder de leiding van den stedelijken muziek-directeur.

Behalve deze zangschool, bestaan hier ter stede verscheidene vereenigingen, in welke de zangkunst wordt beoefend.

Het museum ten stadhuize bevat eenig oud beeldwerk, eene aanzienlijke hoeveelheid teekeningen, schilderstukken en kaarten, meest tot de stad betrekkelijk, waarvan een catalogus aanwezig is. De verzameling van penningen en munten, tot het stedelijk museum behoorende, wordt gerangschikt. Het museum is te zien voor stedelingen des woensdag van half twee tot twee ure en voor vreemden dagelijks van twee tot drie ure, uitgenomen des woensdags.

Voor de oudheidkundige verzameling van het provinciaal Utrechtsch genootschap is ook ten stadhuize een lokaal ingeruimd.

Behalve de akademische verzamelingen van natuurkundige voorwerpen, die zich steeds uitbreiden, is uiterst belangrijk het kabinet van den hoogleeraar *Th. G. van Lidth de Jeude*.

Het Rijks-kabinet van landbouw-werktuigen en gereedschappen trekt steeds de aandacht. Het werd in het afgeloopen jaar door 511 personen, waaronder 69 vreemdelingen, bezocht.

Wat de openbare boekverzamelingen betreft, zal het wel overbodig zijn, in eene breedvoerige vermelding te treden van de akademische bibliotheek; welke voor een ieder op de meest gerieflijke wijze openstaat.

De stads-teekenschool te Amersfoort werd bezocht door 12 leerlingen, waarvan 8 tot schilder, 2 tot timmerman, 1 tot stoelenmaker en 1 tot schrijnwerker worden opgeleid.

Het departement Amersfoort der nederlandsche maatschappij tot bevordering van nijverheid, sedert twee jaren opgerigt, telt 28 leden en donateurs.

ACHTSTE HOOFDSTUK.

De toestand van het armwezen levert, bij vergelijking met het vorige jaar, geene bijzondere beschouwingen op. De bij uitstek zachte winter heeft niet ongunstig op dien toestand gewerkt. Daaraan meenen wij hoofdzakelijk te kunnen toeschrijven, dat in het getal der bedeelden vermindering is waargenomen.

Onder de middelen, welke tot leniging der armoede hebben verstrekt, kunnen wij weder de navolgende legaten vermelden, tot aanvaarding van welke door den koning de vereischte autorisatiën zijn verleend, als:

Aan de armen te Nederlangbroek, een legaat van ƒ 600.— door *J. E.* baronnesse *van Lijnden*.

Aan de hervormde diaconie van Renswoude, eene erfmaking, circa ƒ 200.—, besproken door *Jaantje Langelaar*, wed. *A. van Nieuwenhuizen*.

De ontvangsten voor alle instellingen van weldadigheid hebben in 1851 bedragen . . . . . . ƒ 1349639.71
De uitgaven . . . . - 1235188.21^5

Batig slot . . ƒ 114451.49^5

De navolgende administratiën komen hierin, gesplitst in hare verschillende ontvangsten en uitgaven, volgenderwijze voor, te weten:

Huiszittende armen: ontvangsten ƒ 294428.03, uitgaven ƒ 297555.84. Commissiën en vereenigingen, tot uitdeeling van levensmiddelen, brandstoffen en kleedingstukken: ontvangsten ƒ 14329.46^5, uitgaven ƒ 13874.92. Genootschappen tot ondersteuning van kraamvrouwen: ontvangsten ƒ 2498.24^5, uitgaven ƒ 2353.80^5. Godshuizen, met uitzondering der gast- en ziekenhuizen: ontvangsten ƒ 168338.24, uitgaven ƒ 156451.09 Gast- en ziekenhuizen: ontvangsten ƒ 116147.84^5, uitgaven ƒ 94999.09. Armenscholen: ontvangsten ƒ 14254.52, uitgaven ƒ 14320.64^5. Werkscholen: ontvangsten ƒ 5101.55, uitgaven ƒ 5068.58^5. Banken van leening door administratiën van weldadigheid gehouden: ontvangsten ƒ 569515.82, uitgaven ƒ 498845.49^5. Banken van leening, die zijn verpacht of voor eigene rekening worden gehouden: ontvangsten ƒ 12878.79^5, uitgaven ƒ 17463,35. Zieken- en begrafenisbussen: ontvangsten ƒ 42288.89^5, uitgaven ƒ 28567.32^5. Spaarkassen: ontvangsten ƒ 108157.28, uitgaven ƒ 104115.80. Spaarkassen: ontvangsten ƒ 1701.02^5, uitgaven ƒ 1572.17^5.

Het getal besturen en instellingen van weldadigheid, in deze provincie aanwezig, zoo op 1 Jan. als op 31 Dec. 1851, is, op eenige uitzonderingen na, onveranderd gebleven, en beliep, te weten:

Huiszittende armen, 159. Commissiën en vereenigingen, tot uitdeeling van levensmiddelen, enz. 6. Genootschappen tot ondersteuning van kraamvrouwen, 2. Godshuizen, 24. Gast- en ziekenhuizen, 4. Armenscholen, 17. Werkscholen, 1. Banken van leening door de administratie van weldadigheid gehouden, 2. Banken van leening, welke zijn verpacht, 4. Zieken- en begrafenisbussen, 21. Spaarbanken, 2. Spaarkassen, 3.

De veranderingen, welke in den loop van dit dienstjaar in het getal der onderscheidene besturen en instellingen van weldadigheid hebben plaats gehad, zijn:

De instelling tot uitdeeling van levensmiddelen, kleedingstukken en brandstoffen te Rhenen is opgeheven. Als reden daarvan kan worden opgegeven, dat men de ervaring had bekomen, dat door de werking dier commissie de zorgeloosheid van vele behoeftigen toenam, daar deze, in plaats van in den zomer de noodwendigste levensbehoeften, als aardappelen, enz. op te zamelen voor den winter, deze te gelde maakten, om later meer bepaaldelijk ten laste der instelling te komen.

Te Soest en Zeijst zijn spaarbanken opgerigt.

Op 31 Dec. 1851 waren er: Huiszittende armen, in de steden, het geheele jaar 9661, tijdelijk 5766; ten platten lande, het geheele jaar 3088, tijdelijk 3039.

In de Godshuizen, met uitzondering der gast- of ziekenhuizen, werden verpleegd, in de steden 1162; ten platten lande 25.

In de gast- en ziekenhuizen, in de steden 1349.

Tot zieken- en begrafenisbussen hadden hunne toevlugt genomen, in de steden 719; ten platten lande 162.

NEGENDE HOOFDSTUK.

In het belang der openbare veiligheid zijn de meeste gemeenten ten platten lande dezer provincie gedurende den afgeloopen winter door patrouilles hulpmaréchaussée bezocht, waarvan detachementen waren gevestigd te Baarn, Breukelen, Leersum en Montfoort.

In het algemeen heeft deze maatregel eenen gunstigen invloed uitgeoefend op de bedelarij en landlooperij. Te Soest onder anderen heeft deze maréchaussée-dienst zoo nuttig gewerkt, dat het gemeente-bestuur het ten eenenmale onnoodig heeft geoordeeld, de gewone nachtwacht tot de dienst op te roepen en de ingezetenen van dezen last alzoo zijn bevrijd gebleven, zonder dat dit tot eenige klagte over mindere veiligheid heeft geleid.

Bij deze gelegenheid kunnen wij nog vermelden, dat gedurende 1851 in de stad Utrecht geen enkele diefstal bij nacht is geconstateerd.

De brandbluschmiddelen der gemeenten verkeeren in het algemeen in een goeden staat. Voor een geregeld onderhoud wordt zorg gedragen. In de gemeenten Amerongen, de Bilt, Bunschoten en Rijsenburg behoeven dezelve verbetering. De besturen dier gemeenten zullen daartoe de vereischte maatregelen nemen.

Gedurende het jaar 1851 hebben er binnen deze provincie plaats gehad de navolgende branden: 23 Jan. te Doorn in eenen stal, spoedig gebluscht; 27 Jan. te Baarn, waarbij eene daggelderswoning is afgebrand; 5 April te Loenen in het bovenste gedeelte eener woning; 1 Mei te Abcoude Proostdij, waarbij eene schuur is afgebrand; 15 Mei te Schalkwijk, waarbij de korenmolen is afgebrand; 5 Junij te Werkhoven, waarbij eene daggelderswoning is afgebrand; 1 Julij te Zeist, spoedig gebluscht; 6 Sept. te Vreeswijk, een hooiberg gedeeltelijk afgebrand; 8 Nov. te Vinkeveen, waarbij eene dubbele daggelderswoning is afgebrand; 28 Nov. te Baarn, waarbij eene kleine schuur is afgebrand; 28 Dec. te Amersfoort, waarbij twee schuren zijn afgebrand.

De verlichting van de stad Utrecht en van hare buitenwijken, zoowel door middel van gas als van olie-lantaarns, acht men voldoende.

De verlichting der stad Amersfoort vordert verbetering, waarmede het gemeente-bestuur zich onledig houdt.

In deze provincie bevinden zich 9 huizen van bewaring, 1 huis van arrest te Amersfoort en 1 huis van burgerlijke en militaire verzekering te Utrecht.

Het getal gevangenen in de provintie was in 1851, burgelijk aangehouden personen 278 (waarvan 223 te Utrecht), op verzoek opgesloten 2, door den kantonregter veroordeelden 227 (203 te Utrecht), doortrekkende gevangenen 760.

De gezondheidstoestand der gevangenen, gedurende het jaar 1851, mag zeer gunstig genoemd worden; geene buitengewone of besmettelijke ziekten hebben zich geopenbaard.

Bijzonderheden nopens het gedrag der gevangenen kunnen ten nadeele van dezelve niet worden vermeld; de goede orde en rust is bewaard gebleven; alleen te Utrecht is aan een gevangene, wegens ongepaste gedragingen gedurende de godsdienst-oefeningen, de vierdaagsche cachotstraf opgelegd.

De voeding der gevangenen heeft op de gewone wijze, volgens den voorgeschreven regel, plaats gehad. Het getal verpleegdagen in het huis van verzekering te Utrecht in 1851 was 22787, waardoor eene uitgave is veroorzaakt van ƒ 5294.05^5 en dus per hoofd en per dag $0.23^{5304}/_{22787}$.

De verpleegdagen in het huis van arrest te Amersfoort zijn 5961^5, waarvoor is uitbetaald de som van ƒ 1639.41^{25} tegen ƒ 0.27^5 per dag.

De arbeid, die aan de gevangenen wordt opgelegd, bestaat in het vlasspinnen, waarvan de uitkomsten zijn geweest, dat over het jaar 1851 zijn gesponnen 496 ponden vlas, welke gezamenlijk hebben opgeleverd 10346 strengen garen, ieder van 1000 ned. ellen. Van deze hoeveelheid ponden zijn er 244 te Amersfoort versponnen.

TIENDE HOOFDSTUK.

De kohieren der directe belastingen bedroegen aan grondbelasting in 1851 aan gebouwde eigendommen ƒ 247.108.07 en aan ongebouwde ƒ 401.375.81, te zamen ƒ 648.564.88; in 1850 was het totaal ƒ 647.683.86, dus ƒ 881.02 minder; aan personeel in $18^{51}/_{52}$ ƒ 477.360.21^5, en in $18^{50}/_{51}$ ƒ 473.561.20, dus minder ƒ 3799.01^5; aan patenten in $18^{51}/_{52}$ ƒ 106781.08^5, en in $18^{50}/_{51}$ ƒ 103.885.91^5, dus minder ƒ 2895.17. In 't geheel dus in 't laatste jaar meer ƒ 9575.20^5.

De opbrengst der in- en uitgaande regten en accijnsen was in 1851 ƒ 1.107.478.09 en in 1850 ƒ 1.073.880.08, dus ƒ 34098.01 minder; die van zegel, registratie, griffie, hijpotheken en successie in 1851 ƒ 432.599.93, 1850 ƒ 571.511.05^5, dus meer ƒ 138.911.12^5.

De vermindering van de *registratie-* en *hypotheekregten* is ontstaan door minder belangrijke verkoopingen van vaste goederen, en van de *successieregten* door het openvallen van minder belangrijke nalatenschappen.

Het middel van waarborg op de gouden en zilveren werken heeft in 1851 opgebragt ƒ 6701.40^5.

De opbrengst van de domeinen, wegen, vaarten en veren, gedurende 1851, bedraagt ƒ 71830.56^5.

In de provincie Utrecht bevinden zich vijf postkantoren, als te Utrecht, Amersfoort, Loenen, Wijk bij Duurstede en Zeist, terwijl bij de 21 hulpkantoren nog anderen zijn daargesteld.

Het getal paardenposterijen is *drie*, namelijk te Utrecht, Amersfoort en Nieuwersluis.

ELFDE HOOFDSTUK.

De rivieren de Nederrijn en Lek hebben, zoo ver den toestand en de bevaarbaarheid betreft, geene noemenswaardige veranderingen ondergaan.

Men heeft vergeefs getracht, den op den 7. Mei 1850 in de tweede bogt, boven den Roodvoet, in de rivier gezonken ligter van C. van Dijk, te Vreeswijk, op te ruimen; doch aangezien men op dat gedeelte der rivier over de geheele breedte ongeveer dezelfde diepte aantreft, zoo is dit wrak voor de scheepvaart niet hinderlijk.

Gedurende 1851 zijn door de schipbrug te Vreeswijk gepasseerd 6209 schepen.

De oevers der rivier blijven over het algemeen in denzelfden toestand, uitgenomen den linkeroever, boven de zoogenaamde Horden boven Jaarsveld, waar veel afneming wordt waargenomen; maar vooral even boven Wijk bij Duurstede, in de bogt onder den Roodvoet, is de uitscheuring aan den regteroever zeer aanmerkelijk, strekkende dezelve aldaar meer en meer om het geheele bed van de rivier te verleggen.

Ter voorkoming van meerdere afneming van den regter rivieroever, onmiddelijk onder de Statenkrib boven Wijk bij Duurstede, is op den 16. December 1850, voor eene som van ƒ 4400.— uitbesteed het leveren en storten van 800 lasten bazalt- of unkelsteen. De oplevering van dit werk heeft op den 11. Junij plaats gehad.

Deze steenstorting, welke door het Rijk is geschied, met goedvinden der betrokken eigenaren en besturen, blijkens daarvan opgemaakte verklaringen, schijnt tot heden geheel aan de verwachting, ter voorkoming van meerdere inscharing, te beantwoorden.

Reeds lang deed zich de behoefte gevoelen van eene ophooging van den Grebbedijk, vooral in verband met de verbeteringen, die in de laatste jaren aan de op den linkeroever liggende dijken waren aangebragt. Eindelijk heeft dit mogen gelukken. Op den 25. Junij 1851 is door het collegie der exonererende landen publiek aanbesteed (het 1e perceel) het maken van eene noodkade, met de daartoe betrekkelijke werken, aan de buitenzijde op den Grebbedijk voor ƒ 8600.—, ongerekend de schadeloosstelling aan de eigenaars voor geleverde aarde.

Het werk is den 7. Julij aangevangen en den 24. October 1851 voltooid.

Het geheele kade (2e perceel) tusschen de Nude-poort en den Nude-afrid, over eene lengte van 385 ellen, gedeeltelijk binnen en gedeeltelijk buiten op den dijk, is, ten gevolge van gerezen geschil wegens de daarstelling, nog niet gemaakt.

De provincie heeft op de begrooting van 1851 tot dit werk eene subsidie van ƒ 3000.— uitgetrokken.

Aan de Lekdijk bovendams zijn, behalve het gewoon onderhoud, door het collegie langs de Wiel, tegenover het Oudslijkerveer, een zandberm gelegd, en ongeveer 600 ellen beneden gemeld veer, ter lengte van 170 ellen, een binnenberm gemaakt.

Bij het dijkbestuur van den Lekdijk benedendams zijn behalve het gewoon onderhoud over eene lengte van 447 ellen, aan het buitentalud eene valling van 3 op 1 gegeven over 339 ellen lengte, is eene binnenberm aangebragt, ter breedte van 1 en ter hoogte van 3.65÷ NP.

Verder is over dezelfde lengte het binnentalud geëgaliseerd en de kruin tot 6 el verbreed.

De Grebbesluis, onder directie der militaire genie staande, verkeert in goeden staat van onderhoud. Zij is steeds, behalve met twee hoogdeuren, door regels schotbalken afgesloten.

Bij het vernieuwen dezer sluis, in 1845, is de hoogte der nieuwe deuren geregeld volgens de hoogte van den Grebbedijk. Na het maken van de noodkade en in verband daarmede, is thans door een noodtoestel in de verhooging van de regels schotbalken voorzien.

Het onderhoud van den duiker te Wijk bij Duurstede, die zich in goeden staat bevindt, is voor 6 jaren, eindigende den 31. Dec. 1853, voor ƒ 130.— 's jaars besteed.

Te Wijk bij Duurstede stond het water in de rivier de Lek en binnen den duiker, gedurende 1851, gemiddeld in Jan. 4.52, in Feb. 3.81, in Maart 4.20, in April 5.97, in Mei 5.38, in Junij 4.52, in Julij 4.55, in Aug. 5.75, in Sept. 5.26, in Oct. 5.13, in Nov. 4.11, en in Dec. 4.26.

Het onderhoud van de hulpschutsluis te Vreeswijk is voor 3 jaren, eindigende met den 30. April 1852, voor ƒ 1640.— per jaar aanbesteed.

Op den 9. Dec. 1850 werd voor ƒ 14600.— aanbesteed het vervangen van de westelijke rijzenkade, langs de schutkolk, door eenen kaaimuur.

Aan dit werk werd den 10. Februarij 1851 begonnen en na eenige moeijelijkheden met het hooge water, op den 29. Aug. 1851, op eenig bijwerk na, voltooid.

De daarstelling van deze kaaimuren, waarop sedert 1823 bij de regering was aangedrongen, zal waarschijnlijk in het volgende jaar aan de oostzijde worden voortgezet en een der zwakste punten van den Lekdijk alsdan geheel zijn voorzien en versterkt.

Te Vreeswijk was gedurende 1851 de waterhoogte gemiddeld in Jan. 2.451, in Feb. 1.942, in Maart 2.148, in April 3.666, in Mei 3.066, in Junij 2.379, in Julij 2.375, in Aug. 3.443, in Sept. 3.016, in Oct. 2.923, in Nov. 2.100 en in Dec. 2.190.

Door den heer fungerenden hoofd-ingenieur van den waterstaat waren eenige aanmerkingen gemaakt betreffende het onderhoud der groote sluis te Vreeswijk, welke aan het plaatselijk bestuur van Utrecht zijn medegedeeld, aan welk bestuur het onderhoud behoort. Naar aanleiding der later ingekomen berigten van gemelden ambtenaar is sedert met voortvarendheid aan de herstelling van dit werk gearbeid.

Van den 15. Febr. tot den 31. Dec. 1851 werden door de groote sluis te Vreeswijk geschut naar binnen 4302 schepen en naar buiten 4536. Daaronder waren 254 ijzeren schepen.

Het onderhoud van de schipbrug te Vreeswijk is op den 16. April 1849, van 1 April 1849 tot 30 April 1852, aanbesteed voor *f* 3175.— per jaar. — Deze werken zijn naar behooren onderhouden, zijnde gedurende het jaar 1851 de passage over deze brug noch door ijsgang noch door hoog opperwater gestremd geweest.

Reeds meermalen was de opmerking gemaakt, dat, door de plaatsing der noodhaven *boven* de brug, de opberging derzelve bij ijsgang of slecht weder veel bezwaar opleverde en soms aanzienlijke schade heeft berokkend.

Om hierin te voorzien is aan Z. Exc. den minister van binnenlandsche zaken, bij missive van 1 Dec. 1851, n⁰. 525, vergunning gevraagd, om de haven beneden den veerdam te mogen aanleggen, met vermelding, dat er met de eigenaren over het afstaan van den grond, die daartoe benoodigd was, reeds voorloopige avereenkomsten waren getroffen. Ofschoon Z. Exc. zich met het voorstel vereenigde, kon het werk, bij gebrek aan fondsen, niet worden goedgekeurd, zullende de benoodigde gelden op de begrooting van 1853 worden aangevraagd.

Gedurende het jaar 1851 is het vervoer over de schipbrug geweest 8172 vierwielige rijtuigen; 5518 tweewielige rijtuigen en 3328 losse paarden en kocijen, benevens een aanzienlijk getal voetgangers.

De brug is gedurende dit jaar geopend moeten worden voor 5464 schepen en stoombooten.

De schipbrug met de twee veerhuizen is, met 1 Mei 1849 ingaande, voor 3, 6 of 9 jaren, voor *f* 8600.— per jaar verpacht.

Uit speciaal daartoe in het werk gestelde opmetingen en peilingen was het gebleken, dat de riviervakken tusschen Kuilenburg en Honswijk, bij het Spoel, en dat tegenover Langerak of bij den zoogenaamden Bokzak ter verbetering het eerst in aanmerking dienden te komen.

Van eerstgemeld riviervak was door den hoofdingenieur van Gelderland, in overleg met dien van Utrecht, reeds een bepaald verbeteringsplan, bestaande in het uitbrengen van perpendiculaire kribben, ingediend, en zijn er aan den Gelderschen oever dienvolgens in 1849 reeds werken uitgevoerd.

Aan de Utrechtsche zijde is, in verband met de daarover gelegen werken, voor den Steenwaard, eene perpendiculaire krib, lang 31 ellen, uitgebragt. Dit werk is op den 13. Oct. publiek besteed voor *f* 1650.—

Om het vaarwater, hetwelk bij den Bokzak dwars over de rivier van den linker oever naar den regter Schaardijk overliep, te verbeteren, werd aan de Utrechtsche zijde, op den 13. Oct. 1851, aanbesteed het leggen van vier perpendiculaire kribben, de bovenste lang 106, de tweede lang 55, de derde lang 80 en de vierde lang 23 ellen.

Dit werk is aangenomen voor *f* 13000.—

Tot de verbetering van den Yssel is door de provincie hare medewerking aangeboden en zijn gedeputeerde Staten uitgenoodigd om met de betrokken polderbesturen over deze aangelegenheid in overleg te treden.

Wijders is, bij kon. besl. van 2 Oct. 1851, n⁰. 4, eene commissie benoemd tot het ontwerpen van een bepaald plan tot verbetering.

Over de rivier de Vecht zijn, wat de ondiepten voor de scheepvaart in de hooge waterstanden voor de uitwaterende polders betreft, de sedert lang geuite klagten blijven bestaan.

De daarover uitgebragte rapporten en de behandeling dezer aangelegenheid in de vergaderingen der provinciale staten doen de hoop voeden, dat er maatregelen tot herstel zullen genomen worden.

De Kromme Rijn wordt door de verhoefslaagde gemeenten onderhouden.

Er zijn maatregelen genomen, dat de inplantingen van boomen voortaan niet dan op eenen afstand van 6 voeten (1.88 el) uit het boord geschieden, waardoor het op vele plaatsen ontbrekende lijnpad zal worden hersteld.

De uitdieping der Nederlangbroeksche wetering, over eene lengte van ongeveer 3630 ellen, met eene bodemsbreedte van 3.75 el, tusschen de van Wellen- en de Broekebrug, heeft dit jaar plaats gehad.

Voor dit werk is een provinciaal subsidie van *f* 500.— verleend.

De Eem, waardoor al het regenwater, hetwelk in de provincie Utrecht ten n. o. van den bergrug valt, wordt afgevoerd, heeft geen reden tot klagten of aanmerkingen gegeven, evenmin als de daarop plaats hebbende scheepvaart.

De Vaartsche Rijn wordt voor rekening der provincie op de behoorlijke diepte gehouden.

Het onderhoud van den Minstroom, welke slechts voor kleine schuitjes dienstig is, geschiedt voor rekening der verhoefslaagden.

Het onderhoud van de Cothergrift geschiedt voor rekening der gemeenten Wijk bij Duurstede, Cothen en Langbroek.

Het onderhoud der Tienhovensche vaart laat veel te wenschen over, vooral het gedeelte in het dorp Tienhoven, hetwelk te smal en te ondiep is en daardoor belet, dat geladen vaartuigen op eene min kostbare wijze den mest aanvoeren, benoodigd voor de ontginningen en de bebouwing der heide langs de Hollandsche rading.

De Waardsluis te Utrecht, welke aan de stad Utrecht behoort en zoo wel voor het schutten van de Rijnschepen als van de binnenlandsche vaartuigen gebruikt wordt, is voor *f* 15300.— per jaar gepacht.

Ook voor afwatering is deze sluis van zeer veel belang, wordende er door dezelve veel water op de Vecht afgetapt.

De sluis aan den doorslag wordt door de provincie onderhouden en is in voldoenden staat. De kosten van onderhoud zijn aanbesteed voor *f* 200.— 's jaars.

De schutgelden zijn in 1850 voor 3 jaren verpacht om *f* 530.— per jaar.

De schutsluis te Breukelen en de Galgenwaardsche dambruggen, bij het Rijk in onderhoud, zijn in 1852 voor 3 jaren aanbesteed om *f* 760.— De schutgelden zijn door het domein verpacht ad *f* 100.— per jaar.

De kerkbrug te Zuilen en de brug bij Koningslust worden door de provincie onderhouden en bevinden zich in goeden staat. De laatstgenoemde brug is in 1850 vernieuwd.

De Statenbrug wordt door de provincie onderhouden en is in 1851 hersteld.

Het monument te Soestdijk is bij het Rijk in onderhoud. In 1851 is hetzelve met een ijzeren hek omgeven, ter vervanging van het houten omrighek, dat geheel vergaan en voor geene reparatie vatbaar was.

De haven te Spakenburg en de daarin liggende Spakenburgsche uitwaterende sluis bevinden zich in voldoenden staat van onderhoud, waartoe gedeeltelijk een provinciaal subsidie van *f* 100.— wordt gebruikt.

In de provincie Utrecht bestaan slechts over eene lengte van ongeveer 6000 ellen dijken, die regtstreeks tegen de zee gekeerd zijn, als: 4000 ellen Bunschoter zeedijk, tusschen de Laak en de Eem, en 2000 ellen zeedijk, bewesten de Eem, langs den Heinelleupolder.

Deze dijken, die, voor zoo veel het oostelijke gedeelte betreft, van steenglooijingen zijn voorzien, hebben gedurende 1851 weinig schade bekomen en bevinden zich in goeden staat van onderhoud.

Ten gevolge van de bepalingen, vervat in art. 1 en 2 van het reglement op de verveeningen in de provincie Utrecht, is door het bestuur van de veenpolders Oudhuizen en Wilnis veldzijde een reglement van bedijking en droogmaking ingediend.

In deze provincie bestaat voor het oogenblik slechts ééne droogmakerij en wel bepaaldelijk de Mijdrechtsche.

Nadat de commissie, belast met de verbetering dezer droogmakerij, ontbonden was, is, bij dispositie van den minister van binnenl. zaken, dd. 29 Oct. 1850, n⁰. 95, 3e afd., bepaald, dat dit domein als gewoon Rijkswaterstaatswerk beheerd en onderhouden zoude worden.

Met uitzigt op een' aanstaanden verkoop zijn de werken dezer droogmakerij slechts voor een jaar, eindigende met den 31. Dec. 1851, publiek aanbesteed voor eene som van *f* 4544.67.

Deze droogmakerij is op den 25. November 1850 publiek verpacht voor één jaar, eindigende met 31 December 1851, in 60 onderscheidene perceelen, zijnde deze verhuring voor eene som van *f* 14690.— geschied.

De bovengenoemde onderhoudswerken zijn voldoende naar de bestekshepalingen onderhouden, en de polder, op de sedert jaren gevolgde wijze, door de pachters gebruikt.

Nadat het collegie van den Slaperdijk in het afgeloopen jaar opmerkzaam was gemaakt op den slechten staat van onderhoud van de sluis in de Jufferswijk, is het uitbreken derzelve op den 10. Junij 1851 aanbesteed, en heeft het collegie in de volgende maanden de sluis, volgens een bij resolutie van gedep. Staten, dd. 19 Julij 1851, goedgekeurd plan, door een gemetselden duiker doen vervangen.

De polders in deze provincie verkeeren in het algemeen in een goeden staat, als ook de uitwateringen van dezelve. Alleen zijn klagten ingekomen:

a. Wegens de steeds te hoog opgevoerd wordende Lopiker voorwetering, die slechts eene natuurlijke uitlozing op den engen Yssel hebbende, naar het zeggen, door het water, dat van Schoonhoven komt, wordt onder water gezet.

b. Van de polders langs de Vecht over den gedurig hoogen stand dezer rivier, waardoor de bemaling en uitwatering dier polders dikwerf wordt gestremd.

c. Van de Geldersche landen en polders, wegens den slechten staat van onderhoud der beken, vooral van de Modderbeek op Utrechtsch territoir. — Deze zaak wordt onderzocht.

Onder de gemeente Werkhoven heeft eene lang gewenschte verbetering plaats gehad.

Door het opgraven en uitdiepen van de zandsloot in den Woerdschen of zoogenaamden polder de Bree, gelegen ten westen van Werkhoven, hebben de landen langs de gemeente Houten weder eene allezins voldoende uitwatering in de Werkhovensche grift verkregen.

Ten gevolge van het te hoog opmalen van den Amstelboezem stroomt het water soms in den Rondeveenschen polder, vooral de Waver, over de te lage kade van den Waverveenschen polder.

TWAALFDE HOOFDSTUK.

Het vijfjarig onderhoud der groote wegen van de 1e klasse, eindigende met den laatsten Maart 1855, is aanbesteed voor *f* 30586.— per jaar.

De gezamenlijke lengte der groote wegen in deze provincie, welke 148713 ellen bedraagt, wordt door 21 vaste werklieden in orde gehouden.

De maatregel, om in het bestek omschreven meerder te verrigten werken, als opnemen en herstraten van knikken en sporen, aan den aannemer op te leggen en betrekkelijk minder vast werkvolk te houden, blijft voortdurend bevallen.

Gedurende het jaar 1851 heeft de leverantie van steenen bestaan uit 216910 waalmoppen en 360720 ijsselklinkers.

In den zomer van 1851 is de hydrostatische weegbrug, welke bij het tolhuis te Baambrugge bestond, veranderd en met ijzeren hefboom en een unster ingerigt, zoodat er thans gelegenheid bestaat om zwaar geladen wagens, zelfs tot een gewigt van 9000 kilo's met het uiterste gemak en de grootste naauwkeurigheid, zonder afladen, te kunnen wegen en daardoor de contraventiën tegen de policie-reglementen te constateren.

De groote weg der 2e kl. van Meern tot bij Oudewater, welke eene lengte heeft van 19742 ellen, is op den 11. Dec. 1847 voor 6 onderhoudsjaren, eindigende met den 31. Dec. 1853, voor eene som van *f* 2500.— per jaar aanbesteed.

De groote weg der 2e kl. van Utrecht over Houten en Schalkwijk, tot aan den Lekdijk bovendams, door commissarissen bestuurd, heeft eene lengte van 14777 ellen, waarvan 315 ellen in het dorp Houten zijn bestraat, en wordt door twee vaste wegwerkers onderhouden, tot welk onderhoud zijn gebruikt 480 kub. ellen gehorde grind.

Het vervoer over dezen weg is gedurende het afgeloopen jaar toegenomen, veelal ten gevolge van den voltooiden weg op het Geldersche gedeelte tusschen 's Hertogenbosch en Utrecht.

De heeren van Gendt en Loos, ondernemers der diligencedienst tusschen Utrecht en 's Hertogenbosch, hebben zich in de maand Julij tot gedeputeerde Staten gewend met het verzoek, dat de oprid van den Lekdijk bij Schalkwijk minder steil mogt gemaakt worden, waarin door het bestuur van den Lekdijk en de commissie voor gemelden weg zal worden voorzien.

De weg van Houten langs de Laatste stuiver tot den Lekdijk bovendams naar het Bensichemsche veer, welke eene lengte heeft van 8632 ellen, wordt door commissarissen bestuurd en door een vasten werkman onderhouden. Daartoe hebben verstrekt 75 kub. ellen grind.

Op den 28. Dec. 1850 is het driejarig onderhoud van den weg tusschen Utrecht en Cothen, die eene lengte heeft van 18585 ellen, met de daarbij behoorende leverantie van 400 kub. ellen gehorde grind, van 1 Jan. 1851 tot 31 Dec. 1853, voor *f* 2040.— per jaar aanbesteed.

De Bisschopsweg, gelegen tusschen den Haardijk en de Eemdijken en vroeger van de provincie aan het domein overgedragen, is in 1829 weder van het domein aan de provincie teruggekomen, met genot van de opbrengst van den tol, hetwelk moet strekken tot dekking van de onderhoudskosten.

Op aanvraag van den heer mr. *B. G. A. Pabst* is door gedeputeerde Staten eene subsidie van *f* 100.— toegestaan tot verbetering (door bezanding) van den Mastwijkerdijk, gelegen tusschen den Hoogenboom en Montfoort op den regteroever van den Yssel.

Op aanvraag van het gemeente-bestuur van Linschoten is door de provincie eene subsidie van *f* 200.— toegestaan voor de verbreeding en verbetering van den weg tusschen Woerden en Montfoort, bepaaldelijk van het gedeelte tusschen Linschoten en de Wulverhorsterbrug.

De weg langs de Neerlangbroeker wetering is aanmerkelijk verbeterd door het opbrengen van de uit de verdieping voortkomende specie.

De steeg tusschen Odijk en de Odijkerbrug is door ophooging en bezanding mede veel verbeterd.

Met betrekking tot den zoo zeer gewenschten straatweg tusschen Bunschoten en Spakenburg, is het gedurende 1851 bij het opmaken van een bestek en teekening en vruchtelooze onderhandelingen gebleven.

De besturen van Houten en Odijk hebben zich den 24. en 25. April 1851 tot de gedep. Staten gewend met het verzoek, dat de kleiweg tusschen gemelde dorpen, in verband met de Odijkersteeg naar Driebergen, zoude mogen verbeterd worden, zijnde de kosten voor het gedeelte Houten op *f* 1500.— en van Odijk op *f* 787.53 geraamd.

Bij missive van den 6. Junij 1851, n⁰. 17, hebben gedep. Staten te kennen gegeven, door het verleenen van eene subsidie het gedachte plan te willen ondersteunen, indien de benoodigde gelden, wat daarstelling en onderhoud betreft, door de respectieve ingelanden der gemeenten op binnenlandsche kosten konden worden gedragen.

Het stedelijk bestuur van Utrecht gaat voort met de vernieuwing van de slechte gedeelten op den weg naar Vreeswijk, waartoe gedurende 1851 tusschen Jutphaas en den doorslag eene lengte van ongeveer 580 ellen opgenomen en weder nieuw bestraat is.

DERTIENDE HOOFDSTUK.

Om van den algemeenen toestand van den landbouw een overzigt te geven, is in de gegeven omstandigheden bezwaarlijk. Een wettig orgaan, hetwelk ten deze behoort op te treden en de provinciale autoriteit met zijne ondervinding dient voor te lichten, bestond in 1851 niet, daar de voormalige provinciale commissiën van landbouw, ten gevolge der suppressie van het fonds van den landbouw, waaruit in de kosten dezer inrigting werd voorzien, hebben opgehouden te bestaan.

De provinciale Staten-vergadering heeft in hare winterbijeenkomst van 1851 wel in deze behoefte voorzien door de oprigting eener nieuwe dusdanige commissie ten koste der provincie, doch de leden derzelve zijd eerst in eene buitengewone vergadering van den 5. Maart 1852 benoemd. Deze commissie zal zich alzoo eerst in het begin van 1853 van de op haar rustende taak kunnen kwijten.

De provintie leverde op ruim 5877 bunders rogge, 235 garst, 1186 haver, 3726 tarwe, 474 koolzaad, 5423 boekweit, 967 boonen, 367 erwten, 158 linzen, $2\frac{1}{2}$ spelt, 562 spurrie en 830 klaver; — 1928 bunders waren met opgaand hout, 4710 met hakhout, 1174 met boomgaard en 363 met warmoesierderij bebouwd, 33113 voor weiland en 20666 voor hooiland bestemd. Nog brengt de grond op 50326 pond hennep en hennepzaad, 834750 ℔ tabak en 87425 ℔ kersen; 444055 mudden aardappelen, 163 mud knollen, 58600 mud wortelen, 85586 mud appelen en 22797 mud peren.

Door het genootschap van landbouw en kruidkunde, te Utrecht gevestigd, is in de maand Junij eene tentoonstelling gehouden van verschillend vee, onder uitloving van 22 gouden en zilveren medailles of de geldswaarde van deze. Ter bestrijding dezer kosten is een provinciaal subsidie van *f* 500.— verleend.

Mede zijn door het genootschap uitgeloofd onderscheidene belooningen voor verschillende onderwerpen van landbouwkundigen aard, volgens de daarvan bekend gemaakte programma's.

Nog dient vermeld te worden, dat het reglement van het genootschap van landbouw en kruidkunde in 1851 eene herziening heeft ondergaan, waardoor de inrigting en de werkzaamheden eene aanmerkelijke wijziging hebben verkregen, en waarbij ook de gelegenheid is opengesteld tot de oprigting van onder-afdeelingen in de kantons der provincie.

Met genoegen merkt men op, dat de lust voor de wetenschappelijke kennis van het landbedrijf meer en meer begint te ontwaken en aan te wakkeren. Ten bewijze daarvan moge mede strekken, dat de openbare lessen van den hoogleeraar C. A. Bergsma door een aanzienlijk getal hoorders worden bijgewoond, hebbende daarop niet minder dan 83 personen ingeteekend.

Door den hoogen waterstand in den voortijd was men in de lagere streken verhinderd de aardappelen vroegtijdig in den grond te leggen. Daar, waar men zulks echter op den gewonen tijd in staat was te doen, is het gewas goed geslaagd en tot de eerste helft der maand Julij voordeelig gegroeid; doch na dezen tijd begon men de sporen der ziekte te bespeuren, welke in enkele streken reeds vroeger waren opgemerkt, doch niet zoodanig, dat de groei der plant hierdoor geheel werd onderdrukt, vertoonende zich alleen zwarte vlekken op de bladen, terwijl de knol weinig werd aangedaan. Omstreeks het midden der maand Augustus nam het bederf vrij algemeen en spoedig toe, en zulks niet na gevallen regen, gelijk men dit in vorige jaren meermalen wil hebben opgemerkt, maar onder aanhoudende droogte en warmte. Men bevond, dat het kwaad zich nu ook aanmerkelijk aan den knol begon mede te deelen. Op niet weinige velden werd eene onaangename lucht van het rotten des loofs waargenomen, waardoor de vrees ontstond, dat het bederf in eene sterkere mate dan in de laatst verloopen jaren zoude voortgaan.

Dit is echter gelukkig geenszins algemeen het geval geweest, daar het kwaad in het laatst van Augustus meer tot staan is gekomen.

Het rundvee is over het geheel gezond gebleven, doch de *longziekte* blijft bij voortduring in verschillende streken bestaan. Voor zoo veel uit de ingekomen verslagen der Rijks-veeartsen blijkt, bestaat de ziekte nog in de meeste districten.

Over het geheel schijnt de longziekte een meer goedaardig, minder doodend en meer slepend karakter te bezitten, dan vroeger werd waargenomen.

Er schijnen weinig fijne zaden in den grond te zijn gebragt, doch wat de liefhebberij voor bloemen betreft, deze kan men zeggen dat steeds toeneemt, makende de bloementeelt bij sommigen een hoofdonderwerp van bezigheid uit.

Door het genootschap van landbouw en kruidkunde, te Utrecht gevestigd, is in de maanden Maart en Sept. de gewone tentoonstelling van planten en voorwerpen van land- en tuinbouw gehouden, onder uitloving van prijzen of premiën, zoo van de zijde des genootschaps als van bijzondere personen, welke tentoonstellingen druk zijn bezocht.

De boomkweekerijen hebben veel voordeel gehad van den zachten winter, daar er bepaaldelijk in sommige streken veel kweekgoed benoodigd was, vermits men veel grond kon omwerken, welke met plantsoen moest bezet worden.

De zomer was voor de woudboomen gunstig; deze zijn dus goed gegroeid. Op enkele plaatsen, namelijk in de gemeente Maarn, heeft het hout veel schade geleden van eene rups (zijnde de rups van de *ongelijke nachtkapel Phalaena Bombyx dispar* of de zoogenaamde *plakrups*), welke al het blad, voornamelijk van de eiken-, ook zelfs van de beuken- en berkenboomen, afknaagde, en dezelve bladerloos maakte.

Ofschoon laat uitgekomen, heeft het akkermaalshout echter een goed lot gemaakt, dat bij het gunstige weder tot rijpheid is gekomen.

Het hakhout (weerden, elzen, esschen) is bij de afwisselend vochtige en drooge weêrsgesteldheid goed gegroeid en heeft, wegens insecten of andere schadelijke invloeden, geen tegenspoed ondervonden.

Er zijn ruim 70 bunders woeste gronden tot ontginning gebragt, waarvan 67 bunders, 76 roeden en 31 ellen tot bosch en 6 bunders, 20 ellen tot bosch en weiland zijn aangelegd.

Wanneer eenmaal de weg van Soest naar den Soesterberg aangelegd zal zijn, is het te voorzien, dat vele van de daar bestaande woeste gronden in kultuur zullen gebragt worden.

Wegens den schralen grasgroei in de lente was de prijs van het vee gedrukt, terwijl het in de lage streken en op de waarden niet vroegtijdig kon worden ingeschaard, als wordende zulks door de weekheid van den grond belet. Overigens heeft het vee goed zuivel gegeven, waartoe heeft medegewerkt, dat de zonnehitte niet sterk was.

Het guste vee is goed gegroeid, doch daar hetzelve niet zoo hoog als vroeger in Engeland schijnt te kunnen worden afgezet, is de aftrek verminderd, waardoor de vetwijders geene voordeelige rekening hebben gemaakt.

Later zijn echter de prijzen van het guste en vette vee meer bijgekomen en is, gedurende den zomer, de navraag voor melkvee steeds voldoende geweest.

De aanfok van kalveren is niet ongunstig geweest, zijnde het kalven voorspoedig afgeloopen.

De handel in paarden is meer af- dan toegenomen, waardoor de prijzen dan ook niet hoog waren. Voor *f* 230.— tot *f* 300.— kon men eene goede vijfjarige merrie koopen. Ook was de uitvoer naar buitenlands in 1851 niet zoo groot als vroeger. Men schrijft dit voornamelijk mede toe aan een in Frankrijk genomen besluit, dat de remonten der kavallerie voortaan aldaar moeten geschieden uit inlandsche paarden, waardoor de vroegere afzet onzer paarden derwaarts moet afnemen. Overigens wordt de paardenfokkerij met een gunstig gevolg voortgezet, met trapsgewijze verbetering van het inlandsche ras, ten gevolge der aanmoediging door premiën, die aan de beste dekhengsten en fokmerriën geschonken worden.

Volgens de ingekomen lijsten der hengstenhouders zijn er gedekt 2394 merriën, zijnde 562 meer dan in 1850, toen er slechts 1832 waren gedekt.

Op de gehouden hengstenkeuringen zijn 67 dekhengsten ter keuring aangebragt, waarvan 60 goed- en 7 afgekeurd zijn. Op de gehoudene keuring der premie-merriën waren 29 merriën ter mededinging aangebragt, en op de vergelijkende of premiekeuring der dekhengsten 12.

De schapen zijn gezond gebleven. De vette schapen waren in de lente geldig, vooral de twee- en driejarige hamels; naderhand zijn zij in prijs afgenomen, ofschoon zij later nog eene voldoende waarde hebben behouden, zijnde de prijzen in den natijd nog weder verbeterd.

De wol is iets hooger in prijs geweest dan in het vorige jaar.

De jonge varkens waren in het voorjaar zeer laag in [illegible] Zij bleven evenmin later gezocht, zoodat deze teelt den landbouw weinig voordeel heeft opgeleverd.

De varkens zijn over het geheel gezond gebleven; nogtans heeft de bekende zoogenaamde varkensziekte in sommige streken, bepaaldelijk te Wijk bij Duurstede, vrij sterk geheerscht en veel verwoestingen aangerigt bij den aanvang van het mesten.

De sterkte van den veestapel was 97 hengsten, 2595 ruinen, 6643 merriën, 1138 veulens, 1100 stieren, 45[illegible] trek- en slagtossen, 56098 koeijen, 14527 kalveren, 272 ezels, 29941 schapen, 16876 varkens, 212 bokken, en 2375 geiten.

Er heeft in het najaar op meerdere plaatsen onder de huishoenders eene ziekte geheerscht, waardoor vele dezer dieren spoedig werden weggerukt. De ziekte scheen van een besmettenden aard te zijn en grootendeels overeen te komen met die anthraxaardige ziekte, welke onder dit pluimvee reeds sedert eenigen tijd in andere landen, meer bepaaldelijk in Frankrijk, heeft geheerscht, welke aldaar eene aanzienlijke verwoesting in de groote hoenderijen heeft te weeg gebragt.

Wat het wild gevogelte betreft, zoo zijn er vele patrijzen geweest, blijkens ook de ruime aanbieding ten verkoop.

De jonge kalkoenen hebben door het natte weder in het eerst veel geleden, doch zijn bij de latere droogere weêrsgesteldheid wederom bijgekomen. Ook ander gevogelte vond eenen grooten vijand in de eekhorentjes, die de nesten verwoestten.

De sterkte van het pluimvee is geweest 47208 kippen, 1050 kalkoenen, 15146 eenden, 817 ganzen, 10223 duiven, 92 paauwen, 177 faisanten, 61 zwanen, en 6 poelpetaten.

De bijen waren met geringe voedering door den winter gebragt, zoodat men stokken van 8 nederl. ponden zwaarte bijkans zonder bijvoedering heeft kunnen onderhouden, hetgeen anders zelden het geval is, en alleen door den zachten winter werd veroorzaakt. Dan deze omstandigheid heeft nadeelig op de bijen zelven gewerkt, daar zij door het zachte weder in Februarij te vroeg gewonnen en op de vroegere gewassen en bladknoppen enz. honig en was gegaard hebben, welke haar schadelijk waren. Hierbij kwam de vochtige en gure gesteldheid des weders gedurende het laatst van Maart en April, op welken tijd de nadeelige gevolgen voor de bijen reeds begonnen zigtbaar te worden, daar zij krachteloos waren en traag in het winnen. Er stierven vele bijen aan den doorloop, door de bijenhouders gewoonlijk het ongans genoemd. Zij hebben ten gevolge hiervan ook weinig gezwermd en slecht gewonnen. Het koolzaad kwam laat in den bloei en het weder was ongunstig. Op de boekweit hebben zij eenige dagen goed gewonnen en op de heide tamelijk wel.

Over het geheel is er dus weinig honig vergaard. Deze was ook niet van eene beste hoedanigheid, daar hij te vloeibaar was en er de noodige vastheid aan ontbrak.

De prijs van den honig is geweest *f* 60.— de 200 ned. ponden; die van het was 60 à 80 centen het ned. pond.

De bijenmarkt aan den nieuwen weg bij Veenendaal werd bijzonder sterk bezocht. Er waren 11565 korven aangevoerd, welke door elkander tot *f* 2.60 per stok verkocht worden; de prijzen waren echter zeer verschillend, naarmate de vooruitzigten van het weder den eenen dag gunstiger dan op den anderen dag waren.

Volgens de gedane opgaven der gemeente-besturen bedroeg het aantal bijenkorven 13787.

VEERTIENDE HOOFDSTUK.

Geene aanvragen om concessie ter verveening van polders, enz., waarvoor octrooi is benoodigd, zijn gedaan; de verveeningen in deze provincie bepalen zich alzoo enkel tot oude veenderijen of zoogenaamde lage veenen, als zoodanig sedert onheugelijke tijden bestaande en waarin de verveeningen steeds worden voortgezet.

Behalve de hiervoren bedoelde ontgrondingen, hebben ook verveeningen in hooge gronden plaats, welke meer tot eigen gebruik geschieden, doch waarvan de grond, vermits de beveening daarvan tot weinig diepte wordt gedaan, voor de bebouwing geschikt blijft.

Men kan aannemen, dat 3000 arbeiders gedurende het jaar bepaaldelijk arbeid in de lage veenen vinden, welk getal aanzienlijk wordt vermeerderd gedurende den veen- of trektijd van af Maart tot Aug.

Het getal arbeiders, die door de beveening der hooge gronden hun bestaan vinden, bedraagt ongeveer 700.

De staat van het jagtveld in deze provincie mag als zeer voldoende worden beschouwd.

Grof wild wordt er niet aangetroffen; de voortteling van het kleine wild is in het afgeloopen jaar zeer gunstig geweest, en hoezeer hier en daar wel eenige nesten van veldhoenders gestoord zijn geworden, zoo was het jagtveld toch met die wildsoort goed bevolkt.

Van dit wild, als ook van de hazen, is eene voldoende hoeveelheid overgebleven, om bij gunstige omstandigheden voor de toekomst een goed bevolkt jagtveld te voorspellen. De zachte winter, waardoor de vraag naar werk veelvuldig was, heeft daardoor minder aanleiding gegeven tot wildstrooperij.

De trek van houtsnippen is in het verloopen jaar gunstiger geweest dan in het vorige seizoen.

Ten aanzien van het waterwild, waarvan de jagt jaarlijks afneemt, moet, even als wij in ons vorig verslag opmerkten, worden aangevoerd, dat door het uithalen van eijeren in het voorjaar de vermenigvuldiging van dit wild wordt tegengegaan. Eenden zijn in het afgeloopen jaar niet veel geschoten of gevangen.

Het getal afgegeven jagt-acten in 1851 heeft bedragen: in het 1e jagt-district 396 en in het 2e 359, waarvan de recognitiën en zegelregten, met de opcenten, zijn geweest *f* 10729.10^{5}.

Het getal geregistreerde eigen jagten was 472, terwijl er geene huurjagten, eendenkooijen en duiventillen ter registratie werden aangegeven.

Het schadelijk gedierte kan gerekend worden niet te zijn toegenomen; vossen werden er slechts enkeld gespoord; bunsings daarentegen nog al veel; voor de opsporing van het schadelijk gedierte was echter het zachte weder en het niet aanwezig zijn van sneeuw minder gunstig.

Het konijn heeft zich sterk vermenigvuldigd. Omtrent de vermeerdering en de schade, daardoor aan den landbouw berokkend, zijn meermalen klagten ingebragt, vooral door de ingezetenen van de gemeente Loosdrecht.

In 1851 hebben 80 bekeuringen op het stuk der jagt plaats gehad.

De staat van de visscherij in de binnenwateren in het afgeloopen saizoen mag gunstig genoemd worden.

De zachte winter is voor de voortteling van de visch voordeelig geweest.

Er zijn afgegeven 418 visch-akten, die te zamen hebben opgebragt *f* 1647.19^{5}.

Tot de visscherij in de Zuiderzee worden te Bunschoten gebezigd 58 botschuiten, botters genoemd; 19 kleine schuiten, bonzen of haringschuiten genoemd, ieder dezer schuiten bemand met 2 personen, dus te zamen 154 man.

VIJFTIENDE HOOFDSTUK.

Het fabriekwezen te Amersfoort kan gezegd worden in vrij voldoenden toestand te hebben verkeerd. De weverijen gingen tamelijk druk, zoodat het voor de handswerklieden aan geen werk heeft ontbroken. Het debiet was redelijk groot, doch tegen lage prijzen. Eene bijzondere vermelding verdient het fabricaat van calmink, hetwelk de vereeniging van fabrikanten te Amersfoort in het jaar 1850, bij gebreke van den invoer van het Russisch calmink, heeft begonnen te doen vervaardigen, en waarin zij zoo naar wensch is geslaagd, dat, blijkens genomen proeven, het door haar gefabriceerde verreweg het Russisch calmink in deugdelijkheid overtreft en dientengevolge boven hetzelve wordt verkozen.

De katoenspinnerijen zijn op denzelfden voet als in het vorige jaar geregeld blijven voortwerken.

De zijdetwijnderijen zijn meer kwijnende geweest.

De haarspinnerijen gingen druk en gaven aan vele handen arbeid.

De kemelshaartwijnderijen echter zijn sedert het vorige jaar weder zeer kwijnende geweest.

ZESTIENDE HOOFDSTUK.

De voornaamste markten in deze provincie zijn: de paardenmarkten te Abcoude, Amersfoort, de Bilt, Bunschoten, Montfoort, Rhenen en Utrecht. In laatstgemelde plaats wordt ook ééne veulenmarkt gehouden; — de veemarkten te Abcoude, Amersfoort, Benschop, Montfoort, Rhenen, Utrecht, Veenendaal en Wijk bij Duurstede.

Te Utrecht, Amersfoort en Veenendaal worden ook nog graanmarkten en in eerstgemelde gemeente wolmarkten gehouden.

De toestand van den kleinhandel mag als gunstig worden beschouwd; doch die handel levert in gemeenten ten platten lande weinig vermeldenswaardigs op.

Gedurende 1851 hebben 6874 schepen den vaartschen Rijn bevaren, te zamen inhoudende 365459 tonnen, de vaste beurtschepen hieronder niet begrepen.

Door het bestuur van Utrecht wordt ons medegedeeld, dat aldaar gedurende 1851 zijn binnen geloopen en gelost 1709 schepen, die 82080 tonnen inhielden.

Aanzienlijke werven worden niet aangetroffen; slechts kleine, tot herstel van schepen en tot aanbouw van kleine vaartuigen bestemd, bevinden zich in de gemeente Utrecht, Amersfoort, Bunschoten, Loosdrecht, Vreeswijk en Yselstein; haar gezamenlijk getal is 8.

ZEVENTIENDE HOOFDSTUK.

De ijk en herijk der maten en gewigten heeft in het afgeloopen tijdvak van 1851 overeenkomstig de daaromtrent bestaande verordeningen plaats gehad, terwijl de waterijk van het nog aanwezige vaatwerk, naar aanleiding van Zr. Ms. besluit van 1849, no. 63, op den bepaalden tijd is ten einde gebragt.

Wenschelijk zoude het zijn, dat van wege de hooge regering de voorgenomen bepalingen omtrent eene verificatie der balansen en andere weegtoestellen tot stand mogt worden gebragt, daar er vele gebrekkige in gebruik zijn, en men, ter verkrijging van voldoende uitkomsten van weging, zoo wel van de naauwkeurigheid der balans als van de juistheid der gewigten dient verzekerd te zijn.

De ijkloonen hebben in 1851 opgebragt *f* 2744.66^{5}, als: in het arrondissement Utrecht *f* 2000.77^{5}, in Amersfoort *f* 743.89.

De eenige stoombootdienst, in 1851 in deze provincie gevestigd, is die te Vreeswijk van den ondernemer J. W. de Groot, dagelijks varende op Rotterdam.

Door de gemeente besturen zijn ons geene bijzonderheden nopens de middelen van vervoer te lande kenbaar gemaakt; die middelen schijnen aan de behoeften te voldoen. Ook hebben de ondernemers van de verschillende wagendiensten in 1851 vrij wel aan de hun opgelegde verpligtingen voldaan.

Gedurende het jaar 1851 zijn langs den Nederlandschen Rijnspoorweg vervoerd 402079 reizigers, waarvan 50796 hebben gebruik gemaakt van de wagens der 1e klasse; 84469 van de wagens der 2e klasse, en 258500 van de wagens der 3e klasse, terwijl de overigen waren 7793 militairen en 521 gevangenen, die mede in de wagens der 3e klasse werden vervoerd.

Over dat zelfde tijdstip zijn vervoerd de navolgende ponden goederen, als: 1790002$\frac{1}{2}$ pond bagagegoederen; 3130258$\frac{1}{2}$ pond bestelgoederen en 8818330 pond koopmansgoederen, terwijl 149 rijtuigen, 131 paarden en 2873 stuks slagtvee zijn getransporteerd.

De opbrengst van bovengemelde transporten is geweest: van de reizigers *f* 508143.29, bagagegoederen *f* 24540.40, bestelgoederen *f* 53180.22, koopmansgoederen *f* 37214.30, rijtuigen *f* 266 .50, paarden *f* 1221.50, het slagtvee *f* 3415.30, zoodat het totaal der opbrengst is *f* 635365.51. Behalve dit bedrag is nog ontvangen *f* 24546.84 van vervoer van postpaketten.

De rapporten omtrent de zetting van het brood, ons door de gemeente-besturen toegezonden, geven geen aanleiding daaromtrent bijzonderheden te vermelden. — Worden door enkele gemeente-besturen bezwaren ingebragt tegen de broodzetting, door anderen wordt dezelve als een groot gerief voor de ingezetenen beschouwd. In sommige gemeenten wordt het brood beneden den zettingsprijs verkocht. De regeling der zetting heeft gewoonlijk in kleinere gemeenten plaats naar de zetting van de nabij gelegene stad, na aftrek van den aldaar geheven wordende plaatselijken accijns. Over de ter bepaling der broodzetting aangenomen grondslagen werd, zoo als wij uit het verslag van den toestand der gemeente Utrecht ontleenen, meermalen door de belanghebbende bakkers als bezwaar kenbaar gemaakt, dat de broodsoorten langzamerhand tot een graad van witheid zijn gebragt, welke moeijelijk kan bereikt worden, wanneer tot het bakken de gewone stichtsche roode tarwe wordt gebruikt, die tot maatstaf diende bij de proefbakkerijen en ook tot regeling van den marktprijs tot grondslag werd aangenomen. Om hierin eenigzins te gemoet te komen, heeft men ook andere zwaardere graansoorten in de zetting opgenomen. Dit bezwaar betreft evenwel niet het ongebuilde tarwebrood, waarvan de prijs naar den tot nog toe gebruikten maatstaf wordt geregeld.

Utrecht, bij L. E. BOSCH en Comp.